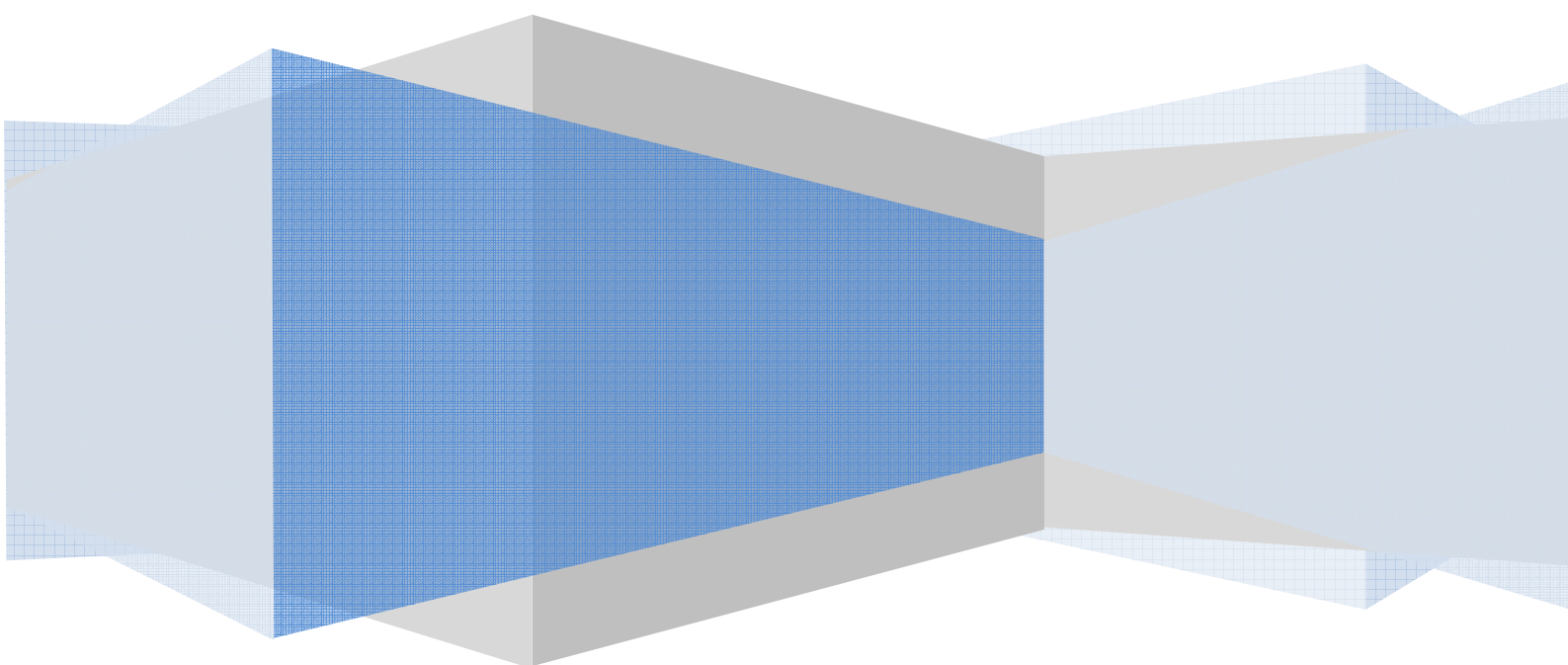

Børne- og Uddannelsesforvaltningen

SKOLEN I KOLDING

Kortfattet kompendium i 10 afsnit om, hvordan vi har "holdt skole" i Kolding op gennem tiderne

Af tidligere viceskoledirektør Bruno Pedersen

FORORD

Samfundets sammenhængskraft

Folkeskolen har haft og har fortsat en vigtig opgave i at være det kit, der sikrer samfundets sammenhængskraft.

Folkeskolen blev efter statsbankerotten i 1813 og tabet af Norge i 1814 skabt for at forbedre befolkningens uddannelsesniveau og sikre samfundets sammenhængskraft. Folkeskolen har været en kæmpe succes med mange gode resultater - resultater der har sikret et demokratisk samfund præget af rigdom, velfærd og social ro.

Folkeskolen giver eleverne nyttige kundskaber, færdigheder og personlig alsidig udvikling. Åbenhed, gå på mod, medmenneskelighed, evne til at omgås og samarbejde med alle mennesker er resultater, der kan lægges til, når regnebrættet over folkeskolens resultater gøres op.

Resultaterne er dokumenterbare. Danske unge scorer højest i internationale undersøgelser i forhold til medvirken i og viden om demokratiet. Vi ligger højest i verden, når det gælder elevernes glæde ved skolen. Danskerne er verdens lykkeligste folkeslag. Vores vidensniveau giver os plads blandt verdens rigeste nationer. Folkeskolen har i snart 200 år været med til at skabe disse flotte resultater. Det er værd at fejre.

Den moderne folkeskole skal fortsat lære eleverne nyttige faglige kundskaber og færdigheder. Eleverne skal samtidig udvikle alsidige kompetencer som kreativitet, innovation, samarbejds- og problemløsningsevne. Denne balance har folkeskolen de senere år formået.

Når det gælder sikring af den menneskelige vækst og forståelse, der følger af deltagelse i forpligtende fællesskaber præget af mangfoldighed giver folkeskolen helt unikke muligheder.

Det danske samfund står i det 21. århundrede med udfordringer af samme dimensioner, som da folkeskolen blev skabt i 1814. Den danske velfærdsmodel er under pres. Mange falder af samfundsudviklingens lyntog og kan ikke hænge på i forhold til den nødvendige læring og dannelse.

Måtte fejringen i 2014 af 200-året for den første folkeskolelov føre til nye initiativer, der sikrer folkeskolens fortsatte eksistens som samfundets kit. Alle børn og unge skal sikres et godt liv i et samfund præget af demokrati, velstand, tolerance og sammenhold. Lad det være ønsket for arbejdet og udviklingen i folkeskolen de kommende år frem mod jubilæumsåret 2014.

Det er en stor glæde, at tidligere viceskoleledende i Kolding Kommunes Skole- og Idrætsforvaltning, Bruno Pedersen, i en travl pensionisttilværelse har fundet tid til at udarbejde en oversigt over folkeskolens lokale historie i Kolding. Nærværende festskrift i anledning af 200-års jubilæet har Bruno Pedersen udarbejdet med den kærlighed til folkeskolen og med den omhu, der også var kendetegnende for Bruno Pedersens mangeårige virke i folkeskolen i Kolding. Det vil jeg gerne udtrykke min store taknemmelighed og respekt for.

Børne- og uddannelsesdirektør Ib Hansen

INDHOLD

INDLEDNING	5
KOLDING SOM SKOLEBY FØR 1800	6
ET BILLEDE AF DET DANMARK, SOM STOD BAG ALMUESKOLELOVEN FREM TIL 1869	10
KOLDING BYRÅD 1870 – 1919 - DET MODERNE DEMOKRATI OPBYGGES OG SKOLEKOMMISSION OG SKOLEUDVALG INDPLACERES	13
1800-TALLETS FIREFLØJEDE SKOLEBILLEDE I KOLDING	16
FOLKESKOLELOVEN MED ÆNDRINGER 1814 – 1993 OG DENS UDMØNTNING I KOLDING.....	18
SKOLER – LOKALER – ELEV TAL OG PERSONALE 1814 – 1996	25
FOLKESKOLENS STØTTEFUNKTIONER I KOLDING	35
NOTER MED RESUMERENDE OVERSIGTER OG TABELLER	37
NOTE 1 - INDBYGGERTAL I KOLDING	37
NOTE 2 - ELEVER I DE FIRE SKOLEFORMER I KOLDING 1815 - 1996	38
NOTE 3 - LÆRERNE - TITLER - UDDANNELSE - FAGLIG ORGANISERING.....	41
NOTE 4 - KOLDING RÅDHUS	45
NOTE 5 - BORGESTRE I KOLDING	46
NOTE 6 - VALGOVERSIGT - KOLDING BYRÅD 1870 - 1997	47
NOTE 7 - SKOLEKOMMISSIONSFORMÆND 1814 - 1989 OG SKOLEUDVALGSFORMÆND 1869 - 1994 ..	52
NOTE 8 - SKOLEFORVALTNINGENS ADRESSER	53
NOTE 9 - BESTEMMELSER OM EKSAMENER FOR BØRN OG UNGE	54
NOTE 10 - OVERSIGT OVER FOLKESKOLELOVENES VEDTAGELSEÅR	55
NOTE 11 - STRUKTURER I 1900-TALLETS SKOLE	56
NOTE 12 - KARAKTERSKALAER I FOLKESKOLEN.....	57
NOTE 13 - BEGIVENHEDER OG FAKTORER, DER FIK INDFLYDELSE PÅ UDVIKLINGEN AF SKOLEVÆSENET I PERIODEN 1800 - 1914	60

NOTE 14 - BEGIVENHEDER OG FAKTORER, DER TEGNER ET BILLEDE AF DEN VERDEN FOLKESKOLEN VAR EN DEL AF I 1900-TALLET	62
NOTE 15 - HVILKE VÆRDIER OG HOLDNINGER HAR VI HOLDT SKOLE PÅ GENNEM TIDERNE?	63
LITTERATURLISTE	66

INDLEDNING

Ideen bag dette kompendium er at give et kortfattet grundrids af skolens historie i Danmark, og at illustrere samspillet mellem centrale initiativer og vort lokalsamfunds udmøntning af disse.

Grunden til, at kompendiet udgives netop nu, er ønsket om at give et perspektiveret oplæg til at kunne gå i dybden med stoffet omkring det nært forestående tredobbelte jubilæum for: Kirkeordinansen af 1539 - Skoleforordningen af 1739 - Lov om Almueskolevæsenet af 1814.

I 2014 markeres således:

475-året for en lovgivning om den luthersk-evangeliske kirke og i tilknytning hertil en skolelov om et skolevæsen i reformationens billede,

275-året for indførelsen af undervisningspligt for alle børn i alderen 7 - 14 år, understøttet af 240 rytterskoler opført 1722 - 27 "Til Guds ære og ungdommens optugtelse" og aktualiseret af "Lov om konfirmation af 1736", som i pietismens selvforståelse gjorde konfirmationen lovpligtig/tvungen for alle ved det fyldte 14. år, og

200-året for indførelsen af et tredelt skolevæsen for alle børn i den undervisningspligtige alder med det fælles formål

at bibringe dem "de for almuen mest uundværlige kundskaber" og at gøre dem til "gode og retskafne mennesker og nyttige borgere i staten".

Som opfølgning på kompendiet kan jeg anbefale:

1. Det materiale, som er opregnet i kompendiets litteraturliste
2. Koldingskolernes jubilæumsskrifter

Opmærksomheden henledes endvidere på "Dansk skolehistorie - hverdag, vilkår og visioner gennem 500 år", som er et 5 binds værk under udarbejdelse af forskere fra RUC, DPU og Århus Universitet.

Vigtigt er det, at man i fase 1 forsøger at vurdere den enkelte epokes skolevæsen ud fra samtidens holdninger, værdier og økonomiske formåen, og først derefter sætter modellen ind i det samlede skolehistoriske perspektiv med henblik på at få svar på spørgsmålet: Hvad kan vi så lære af netop den tids måde "at holde skole på"?

Kardinalpunktet i de seneste 300 års skolelovgivning er, at den handler om undervisningen af "undervisningspligtige børn" i alderen 7 - 14 år. Det betyder, at skolerne som udgangspunkt er en samfundsopgave, men også at barnets forældre har ret til at påtage sig barnets undervisning ud fra personlige, religiøse, kulturelle, pædagogiske, sociale og politiske holdninger.* Derfor indgår privatundervisning og privatskoler i det samlede skolebillede i skolelovgivningen og successivt også som tilskud til privatskoler i de offentlige budgetter.

*For barnet er forældrenes barn og ikke statens!

KOLDING SOM SKOLEBY FØR 1800

Undervisning af børn i Kolding har så langt tilbage, vi kan spore, fundet sted efter koncepter udefra og afviklet efter lokal parathed og formåen på den givne tid, men også på de overordnede aktørers (kirkes - konges - folketings) fortsatte interesse og offervilje eller mangel på samme. Økonomi, krig, fred, social balance, kulturelle og religiøse forhold og erhvervslivet har ligeledes været af afgørende betydning og har givet skolen skiftende vilkår og muligheder.

Koldinghus (1268 – 1796)

Her har huslærere (som regel lærde gejstlige) - gennem tiderne undervist børn af kongefamilien - som før 1660 ofte holdt hof på slottet, ledsagende adelsfamilier, lensmanden (ca. 1350 - 1660) og amtmanden (1662 - 1773) med administration, husstand og personale. Mest kendt er det, at Chr. 4. havde sin faste skolegang på Koldinghus som barn, 1583 - 1593, med to magistre fra Københavns Universitet som tugtemestre.

Gråbrødreklosteret (1288 – 1525)

Munkene underviste drenge i latin, korsang og katolsk ritus vederlagsfrit med henblik på rekruttering til en øjeblikkelig og fremtidig varetagelse af franciskanerklosterets funktioner. Domkapitlerne (= de katolske biskopper) deltes i Danmark med netop tiggermunkene om latinundervisning af drenge.

Kirkeordinansen af 1539

Denne indeholder Reformationens skolelove og bestemte, at der i hver købstad skal være en latinskole/en lærd skole for drenge betalt af staten (= kongens sognetiende) - og at byens magistrat endvidere skal sørge for en skriveskole for drenge og piger "der ikke duer til latin" - også kaldet den danske skole.

Kolding Latinskole (1542 – 1630)

Fra 1542 har der været udbetalt løn til den lærde skoles skolemester og efterfølgende til hørerne. Siden Dronning Dorotheas Skolehus blev bygget 1566, har Koldings lærde skole ligget i hjørnet af Kolding Kirkes kirkegård, dvs. sydvest for den nuværende Sct. Nicolai Kirke frem til 1975.

Formålet var at forberede drenge til en uddannelse på Københavns Universitet som præster i kongens nye luthersk-evangeliske statskirke. De skulle beherske latin - dvs. kunne læse, skrive og tale latin, idet al undervisning på Universitetet foregik på netop det sprog.

Eleverne, kaldet peblinge/disciple, tjente penge ved korsang og legalt tiggeri. De var i alderen 7 – 20 år, børn af præster, håndværkere, borgere og bønder, idet adelen ikke følte sig fristet af stillinger i kirken efter reformationen.

Undervisningslokalet i skolen var ét stort klasseværelse, der ved halvmure opdeltes i 4 afdelinger: 1., 2. og 3. lektie samt Mesterlektien, hvor skolemesteren/rector underviste de ældste og samtidig holdt øje med hele sin skole!

Undervisningsmidlerne bestod i Luthers lille katekismus, bibelen og latinske forfattere samt ferle og ris.

Fag og opbygning: I trivialskolen undervistes i grammatik, retorik og dialektik, mens der i quadrivium undervistes i aritmetik, geometri, musik og astronomi.

Sprog: Latin skulle beherskes som læst, skrevet og talt sprog.

Afgangseksamen skulle tages på Københavns Universitet som "adgangsgiver" indtil 1844 - 1856, hvor studentereksamen for første gang blev afholdt i Kolding med professorer fra universitetet som censorer indtil 1856 og igen fra 1886 og fremover.

Skriveskoler/danske skoler

Magistraten gav skoleholderen borgerskab og privilegium til at holde skole. Han sørgede selv for lokaler og at inddrive skolepenge/løn hos forældrene eller i byens fattigkasse. Var i bedste fald student, som havde opgivet at læse videre.

- Skoleholder Niels Mikkelsen holder skriveskole i sit hjem 1595 – 1624. Udgiver regnebog i 1615.
- Danske lov af 1683: Degnen skal give børnene på landet undervisning under tilsyn af sognepræsten.
- Fattigforordningen af 1708 omtaler skoler for fattige børn.
- Skoleholder Johs. Harboe 1725 - 1753 - slet omdømme.
- Skoleholder Peder Olufsen er samtidig med ham for at rette op på miseren.

Kolding lærde skole (1630 – 1856)

I takt med at den enevældige stat (1660 – 1849) udvider sit embedsværk og centraladministration, og universitetet øger sit antal af fakulteter fra kun ét i teologi til fakulteter i jura (1736), filosofi (1788), lægevidenskab (1788), rets- og statsvidenskab (1848), matematik og naturvidenskab (1850), måtte også den lærde skoles indhold og sigte tilpasses.

Formålet er uændret, at forberede drengene til optagelse på Københavns Universitet.

Ændringer i undervisningen:

1738: Drengene optages, når de er fyldt 9 år, og kan læse og skrive dansk.

1775: De yngste skal læse dansk, historie, geografi, aritmetik og latin, mens de ældste skal

lære latin, græsk og hebraisk - for teologien er stadig i høj kurs.
1806: Nye titler: Skolemesteren bliver rektor og høreren bliver adjunkt.
1809: Før: En lærer har alle fag i sin klasse.
Nu: Faglærere tager sig af hver sit fag/sine fag på tværs af klasserne.
Fagene: Latin dominerer, men dertil kommer græsk og de nye sprog tysk og fransk.

Tilsyn: Biskoppen i Ribe har tilsynet 1542 – 1809, mens Direktoratet for Universitetet og de lærde skoler har tilsynet fra 1809.

Økonomi: Staten finansierer skolen i perioden 1542 – 1856, og undervisningen er gratis for eleverne.

Skolebygningen: Alle "skolerne" bygges på samme sted som 1. skolehus fra 1566.

1633: 1566-bygningen istandsættes (1 rum).
1732: 2. skolehus (7 x 13 m, 2 lokaler opdelt i 4 afsnit).
1845: 3. skolehus (2 etager, 3 fløje, 7 klasseværelser, 1 læselokale, 1 gymnastik- og samlingsal, 1 bibliotek, 1 rektorbolig).

Eleverne:

9 – 20 år.

1542 – 1855: Mellem 30 og sjældent 100 pr. år.

Antal, som blev optaget på universitetet, dvs. immatrikuleret som studerende:

1542 - 1660: 9 er kendt ved navn.

1660 - 1856: 453* (1732 - 1806: 203) (1612 - 1731: 129).

Af de 453* blev 212 præster.

Der er altså blevet immatrikuleret ca. 1 student fra Kolding pr. år i 200 år, og rigtig mange er holdt op undervejs.

Rytterskolerne (1722 – 1727)

I landets 12 rytterdistrikter opførte Fr. 4. på 6 år 240 skoler bestående af en skolestue, en lærerbolig og en stald.

I Koldinghus rytterdistrikt blev det til 25 skoler, hvoraf 6 kom til at fungere som skole i rigtig mange år: Seest (1887), Skanderup (1807), Harte (1847), Eltang (1920), Nr. Bjert (1917) og Alminde (1867). Der blev ansat 1 skolemester ved hver skole, og han skulle undervise egnens 7 – 14 årige i Luthers katekismus, læsning, skrivning og regning i mådeligt omfang. Læreren boede gratis og fik en fast lav løn af staten, medens bønderne skulle betale resten af lønnen i form af brænde, hø og halm.

Konfirmationsordningen af 1736

Konfirmationsordningen bestemte, at alle har pligt til at blive konfirmeret (= konfirmationstvang), og at ingen kan blive konfirmeret uden at kunne Luthers katekismus.

Skoleforordningen af 1739

Skoleforordningen gjorde undervisning i katekismus og i læsning lovpligtig for alle 7 – 14 årige (= undervisningspligt).

Skoleholderen i den danske skole (kirkeordinansen 1539) i byerne og degnen på landet efter Danske Lov af 1683 stod for denne undervisning.

Sognepræsten konfirmerede det enkelte barn, når han under konfirmationsgudstjenesten havde fået dokumentation for, at barnet kunne læse, forklare, forstå og fremsige Luthers lille katekismus udenad - altså paratviden og forståelse.

Kolding Skoleinstruktion af 1750

- Skolen var for alle børn, som skulle oplæres til konfirmation fra deres 6. år.
- Det var en heldagsskole, der begyndte og afsluttede dagen med bøn, sang og oplæsning af kapitler fra Det nye Testamente.
- Luthers lille katekismus skulle gennemgås, forstås og læres udenad.
- Skoleholderen skulle på søn- og helligdage have børnene med til gudstjeneste, og til overhøring, når biskop og provst visiterede (= kontrolbesøg).
- Forældrene eller fattigkassen betalte skoleholderen særskilt for undervisning i hvert af fagene læsning, læsning og skrivning samt regning.
- Det lokale tilsyn: Sognepræsten og magistraten.
- Det overordnede tilsyn: Provsten – amtmanden – biskoppen i Ribe – stiftamtmanden.

Bemærkninger:

Skoleinstruktionen af 1750 er underskrevet af biskop H. A. Brorson og stiftamtmand Scheel. Den lovpligtige konfirmation var gældende i perioden 1736 - 1849 (= konfirmationstvang). Vi ved ikke, i hvilket omfang instruksens er blevet efterlevet.

ET BILLEDE AF DET DANMARK, SOM STOD BAG ALMUESKOLELOVEN FREM TIL 1869

Styreform: Enevælde (1660-1849)

Kongen har sin magt fra Gud og er alene ansvarlig over for ham.

Danske lov 1683: Gav alle købstæder et fælles lovgrundlag vedr. borgernes rettigheder og forpligtelser, regler for udnævnelse af embedsmænd, regnskabsaflæggelse og købstædernes opgaver.

Forvaltningen af landet var hierarkisk opbygget:

1. Kongen giver alle love og forordninger og udnævner alle embedsmænd. Han styrer staten enevældigt og er sin kirkes øverste leder.
2. Danske kancellier (= kongen og centraladministrationen) administrerer købstæderne, retsvæsenet og kirke- og skolevæsenet.
3. Københavns Universitet og de lærde skoler henhører under "Direktoratet for Universitetet og de lærde skoler".
4. Stiftamtmanden fører tilsyn med amtmænd, magistraten og byfogeden og afgør indbyrdes uenighed mellem borgere og myndigheder og disse indbyrdes. Stiftøvrigheden (= stiftets biskop og amtmænd med stiftamtmanden som født leder) fører det overordnede gejstlige tilsyn med skolevæsenet i stiftet.
5. Magistraten udgør sammen med borgmesteren den enkelte købstads bystyre - og ofte er borgmesteren magistraten.
  - Forordning af 1682: Borgmester, byfoged, byskriver og rådmænd udvælges blandt "de bedste og vederhæftigste borgere" - altså lokal rekruttering foretaget af hierarkiet. Alle er lige, men borgmesteren leder arbejdet i magistraten, dvs. får råd af rådmændene og leder lokalstyret og dømmer i rådstueretten, og byskriveren fører magistratens protokoller.
  - I 1726 beskikkede stiftamtmanden 16 eligerede (= udvalgte) borgere til efter indstilling fra bystyret i Kolding - på vegne af hele borgerskabet - at udtale sig i alle vigtige sager forinden magistraten traf beslutning. Deres opgave var som borgerråd at støtte magistraten i fordelingen af byens byrder borgerne imellem.
  - Rådmændene (= borgerrådet) holdt møde i rådstuen på Kolding Rådhus, og her holdt de ligeledes fællesmøderne med Magistraten. [Se note 4](#). I årene frem til 1814 reduceredes antallet til 4, og afløserne for afgående rådmænd/eligerede borgere udpegedes af Magistraten efter samråd med de siddende rådmænd.
  - I 1759 udnævnte kongen den første professionelle embedsmand med juridisk baggrund og uddannet i centraladministrationen til magistrat/borgmester/byfoged, som afløser for 1682-forordningens "bedste og vederhæftigste borgere".
  - I en købstad af Koldings størrelse var der således nu en magistrat med en født formand som borgmester og et borgerråd på 4 rådmænd, som han skulle drøfte byens sager med, forinden han traf en beslutning. [Se note 1](#) og [5](#).
  - Posterne som borgmester og rådmænd var ulønnede, medens stillingen som kgl. udnevnt byfoged (= bytingsdommer, kongens foged, politimester) var en lønnet tjenestemandstilling under staten.

Kommissioner:

Der var under enevælden tradition for at nedsætte kommissioner til løsning af særlige opgaver. Det faldt derfor naturligt at tillægge en skolekommission hele det økonomiske og pædagogiske ansvar for det nye almueskolevæsen med en statseembedsmand - stedets sognepræst

- som ulønnet født formand, bistået af 2 rådmænd udpeget af magistraten, som skulle stille bygninger og den løbende økonomi til rådighed ud af lokalsamfundets midler. [Se note 7.](#)

Tilsynet med alle dele af lokalsamfundet blev varetaget af det eksisterende hierarkiske system: Danske kancelli - Stiftsøvrigheden - Magistraten - Sognepræsten.

Civilsamfundets opbygning:

Danmark var en enevældig stat og samtidig uændret fra middelalderen af et lavs- og stænder-samfund opdelt i sociale klasser: adel, præster, borgere og bønder - og uden for kategorierne finder vi kvinder, tyende og daglejere (dvs. voksne personer ansat hos andre).

Lavene forvalter fagene, fordeler arbejdet imellem sig og regulerer antallet af udøvere inden for hvert fagområde i byen - håndværkere og handlende - mens magistraten giver bønderne adgang til at afsætte deres produkter på byens torv og tildeler - i fællesmøder med borgerrådet, rådmændene/de eligerede borgere - folk i liberale erhverv borgerskab og privilegium til at praktisere - læger, apotekere, skoleholdere.

Borgerskab tildeles mænd, der driver selvstændig næring i købstaden. En borger skal påtage sig de pligter, magistraten pålægger ham. Han er fritaget for militærtjeneste, men skal til gengæld modtage soldater i indkvartering i byer uden kaserne.

"Kolding borgervæbning 1801 - 1808"

Er et kapitel i Koldingbogen 2011, s. 31 - 44, som på en enkel måde beskriver, hvorledes kongen ved hjælp af en forordning, de stedlige embedsmænd og byens borgerskab får løst en statslig ad hoc opgave lokalt inden for en rimelig tidsramme.

Ved enevældens afslutning og det unge demokratis fødsel ændres bystyret

I "Købstadskommunalloven af 1837" gav kongen Koldings borgerskab adgang til at vælge en borgerrepræsentation til at styre byen sammen med den kongevalgte magistrat på kongens vegne.

"Købstadskommunalloven af 1837"

Kolding bystyre fastsatte selv valgretten:

- Mænd over 25 år som
- Ejer fast ejendom med en assuranceværdi på mindst 500 rigsdaler
- Har løst borgerbrev/har borgerskab
- Er selvstændig næringsdrivende
- Betaler næringskat på mindst 1 skilling

Alle byens vælgere udgør én klasse og tæller kun 7 pct. af indbyggerne.

1. valg afholdtes 22. januar 1838:

- 3 eligerede borgere indtrådte forlods, da deres funktionstid som rådgivere for magistraten ikke var udløbet på valgdagen.
- 5 blev nyvalgt på valgdagen.

Valget foregik i et valglokale, og 90 mænd deltog.

8 medlemmer blev valgt for 6 år og afgik på skift efter tidsplanen: 1., 2., 4. og 5. år afgik 1 medlem, mens der afgik 2 medlemmer 3. og 6. år efterfulgt af et suppleringsvalg.

Valgte selv formand med titlen borgerlig rådmand i perioden 1838-60.

Holdt møde 1. og 3. tirsdag kl. 17.00.

Magistraten og borgerrrepræsentationen holdt fællesmøde 1838-1869 og mødet hed kommunalbestyrelsen. [Se note 4.](#)

Magistraten er nu som tidligere qua den kgl. udnævnte borgmester statens repræsentant i bystyret og den ubetinget stærkeste part i samarbejdet.

I folks bevidsthed var der ingen forskel på borgerrepræsentationens og de eligerede borgeres (= borgerrådets) reelle mulighed for indflydelse.

Borgerrepræsentationens opgaver/steder, hvor dens medlemmer var placeret

Fattigkommissionen – skolekommissionen – havnekommissionen – brolægningsskommissionen – indkvarteringskommissionen – kirkeinspektionen – bygningsinspektionen.

Medunderskriver på anvisninger til byens kærnerkasse.

Førte tilsyn med byens jorder og markveje.

Medvirkede ved byens byggeopgaver: Det nye rådhus 1840 – ny Friskole 1847 – ny Borger-skole 1856.

"Købstadskommunalloven af 1860"

Vælgerne deles nu op i 2 klasser:

- Den almindelige vælgerklasse, som opstiller 5 medlemmer, som vælges af begge klasser ved fælles valghandling.
- Den højst beskattede 1/5 af vælgerne, som opstiller og alene vælger 4 medlemmer hvert 3. år og hvert 6. år også kan stemme ved den almindelige vælgerklasses valg - dvs. har privilegeret valgret.

Vælgerne samles i valglokalet, hvor hver vælger selv udfylder en stemmeseddel med det antal navne på, som skal vælges.

Ved de højst beskattedes valg i 1867 deltog 116 vælgere.

Borgerrepræsentationens formand er igen den kgl. udnævnte borgmester. [Se note 5.](#)

"Næringsloven af 1857"

Grundloven af 1849, § 88, bestemte, at alle indskrænkninger i den lige og frie adgang til erhverv, der ikke er begrundet i det almene vel, skal fjernes ved lov. Det skete ved Næringsloven af 1857 med ikrafttræden 1862. Den sikrer borgernes almindelige ret til at udøve en hvilken som helst erhvervsvirksomhed uden forudgående tilladelse fra offentlige myndigheder.

Det betød et farvel til det gamle lavsvæsen, hvis ve og vel Magistraten gennem århundreder og fra 1838 også borgerrepræsentationen havde værnet om og forvaltet i stort og småt ved primært at sikre stabilitet blandt de håndværkere og handlende, som boede i byen og havde rødder der langt tilbage i tiden.

Nu blev det først borgerrepræsentationens og i endnu højere grad det nye byråds opgave at skabe gode betingelser for et ekspanderende erhvervsliv – ikke mindst industrielle virksomheder, der kunne skabe vækst og udvikling i byen.

Stændersamfundets omformning til den nye tids industrisamfund med en ændret social, kulturel og økonomisk struktur afspejledes over tid i såvel befolkningsprofil som i Byrådets opgaver og i dets personsammensætning. [Se note 6](#) og bemærk medlemmernes erhvervsmæssige baggrund.

KOLDING BYRÅD 1870 – 1919 - DET MODERNE DEMOKRATI OPBYGGES OG SKOLEKOMMISSION OG SKOLEUDVALG INDPLACERES

Det var først med Grundlovsændringen af 1866, at kommunernes ret til selvstændigt at styre egne anliggender blev udmøntet i lovgivningen - nemlig i Købstadskommunalloven af 1869. For skoleområdet fik loven afgørende betydning derved, at byrådet fordelte arbejdet mellem stående udvalg med økonomisk ansvar for hver deres områdes økonomi. Derfor blev skolekommissionens ledelse af almueskolevæsenet delt mellem skolekommissionen og et nyoprettet skoleudvalg, således at skolekommissionen beholdt det fagligt pædagogiske ansvar, mens skoleudvalget overtog økonomien - herunder bygningerne. Denne opgavefordeling respekteredes helt frem til 1989 i Kolding.

Valg af medlemmer til udvalget og kommissionen blev foretaget af Kolding Byråd og blandt dets medlemmer, idet sognepræsten dog nu var født medlem af skolekommissionen. Helt frem til 1934 valgte skolekommissionen af egen drift og traditionen tro sognepræsten som formand, ligesom byens borgmester beklædte posten som valgt formand for skoleudvalget til udløbet af 1917.

Ved demokratiets/folkestyrets indførelse i 1849 blev det overordnede tilsyn med skolevæsenet flyttet fra Danske Kancelli til Kultusministeriet/Kirke- og undervisningsministeriet. [Se note 6](#) og [7](#).

"Købstadskommunalloven af 1869" ([se note 6](#))

- Byrådet er besluttende, bevilgende, udøvende og kontrollerende myndighed.
- Byrådet har 5 stående udvalg: Fattigudvalget, Skoleudvalget, Gade- og Vejudvalget, Kasse- og Regnskabsudvalget og Havneudvalget.
- Borgmesteren er af kongen udpeget som født formand for byrådet med sigte på en professionel ledelse af byen hævet over politisk uenighed.
- Borgmesteren og byrådsmedlemmerne er ulønnede.
- 1870 – 1879 havde Byrådet 9 medlemmer.
- 1879 – 1909 havde Byrådet 15 medlemmer.
- Der var 2 vælgerklasser:
  - I Den almindelige vælgerklasse.
  - II De højst beskattede vælgere, som udgjorde 1/5 af vælgerne og havde privilegeret valgret.
- Der var valg hvert 6. år for begge vælgerklasser.
- Herudover var der et forskudt valg hvert 3. år, alene for den højst beskattede 1/5 af vælgerne.
- I 1870 blev der valgt 5 medlemmer ved Den almindelige vælgerklassens valg, medens 4 højst beskattede medlemmer blev overført fra Borgerrepræsentationen, fordi deres funktionstid ikke var udløbet på valgdagen.
- Partier: Højre og Venstre.

Skema over valgresultaterne 1870 - 1906

Valgår for I og II Vælgerklasse	Valgte til Byrådet	Valgte I væl- gerklasse	Valgte II Vælgerklasse	Valgår for II Vælgerklasse
1870	9	5	4*	
			4	1873
1876		5		
1879	15	3	7	1879
1882		8		
			7	1885
1888		8		
			7	1891
1894		8		
			7	1897
1900		8		
			7	1903
1906		8		

* 4 højst beskattede medlemmer overført fra den sidst valgte Borgerrepræsentation.

Fra 1876 havde Venstre flertal i Kolding Byråd!

[Se note 6: "Valgoversigt - Kolding Byråd 1870 - 1997"](#).

Kolding Byråd 1909 - Valgloven af 1908

- Begrebet borger afskaffes i valgloven.
- Kvinderne får valgret/valgbarhed til byrådet.
- Der indføres lige og almindelig valgret for alle mænd og kvinder over 25 år, som har betalt deres kommuneskat og ikke modtog fattighjælp.
- Der afholdes valg mellem lister.
- Valgperiode på 4 år.
- Ved det første valg i 1909 deltog der 4 partier: Højre, Venstre, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre.
- Demokratiets parole: Af folket - ved folket - for folket.

Antal medlemmer i Kolding Byråd: [Se note 6](#).

1909:	15
1913 - 1925:	19
1930 - 1970:	21
1970 - 1997:	25

Borgmesterloven af 1919

Loven bestemmer, at borgmesteren vælges af og blandt byrådets medlemmer.

Bemærkning:

Ved borgmesterskiftet 1914 og 1916 tillod en overgangsbestemmelse, at byrådet selv kunne vælge formand af egen midte, og at Indenrigsministeriet efterfølgende indstillede dette valg til kongen til stadfæstelse.

- Viggo Baller 1909 - 14: Var kongeligt udnævnt borgmester, og da han i sin anden periodes første år søgte sin afsked som byfoged m.m. valgte byrådet et af sine medlemmer til ny borgmester. Det var Edvard Lau.
- Edvard Lau 1914 - 16: Blev via overgangsbestemmelsen den første folkevalgte borgmester i Kolding.
- Oluf Beck 1916 - 23: Blev den anden folkevalgte borgmester ved anvendelse af samme overgangsbestemmelse, da Lau forlod Byrådet inden sin valgperiodes udløb.

[Se note 5: "Borgmestre i Kolding".](#)

1800-TALLETS FIREFLØJEDE SKOLEBILLEDE I KOLDING

1700-tallets sidste halvdel var en opgangstid i økonomisk og kulturel henseende i Danmark. I Den store Skolekommission 1789 - 1814 blev der tænkt tanker og lagt planer for fremtidens lærde skole, en kommende almueskole og en skole i midten, realskolen. Almueskoleloven af 1814 optog ideen om en realskole, sådan at forældre med evne og vilje til at betale måtte oprette en borgerlig realskole eller få etableret en realklasse i Borgerskolen, navnet på byernes almueskole. Men det nye århundredes første 15 år blev en lang katastrofe for landet. På grund af Englandskrigen og Napoleonskrigen tabte vi flåden og Norge - staten gik statsbankerot, og fattigdommen var omfattende i hele befolkningen. Almueskolen fik den værst tænkelige opstart, ligesom der i 1800-tallets første halvdel kun blev bygget få borgerlige realskoler. 1830 - 1855 igangsatte staten en bølge af latinskolenedlæggelser, således at 58 blev til 20. Med demokratiets fødsel og økonomisk fremgang 1855 - 1914 gik det bedre med realskolerne som en virkelig ny skoleform.

Koldings skoleverden begyndte at tage form:

- **Kolding lærde skole** (1542 - 1856) blev lukket ved Rigsdagsbeslutning af 1855 under parolen: Få og bedre latinskoler i statens regie.
- **Kolding almueskolevæsen.**
- **Realskolerne og øvrige privatskoler:**
Målet var ikke almuefærdigheder, ikke videnskab, men "visse reale indsigter". Dvs. nyttige kundskaber, som skulle tilegnes gennem undervisning i: Modersmålet, de moderne sprog, naturfagene, sundhedslære, gymnastik.

Skolen i midten var et barn af oplysningstiden, og i 1850-erne blev ideen om en højere almen-dannelse kædet sammen med borgerskabets ønske om, at "de nyttige realkundskaber" fik samfundets blå stempel i form af et eksamensbevis. Det ønske blev udmøntet i realeksamenslovene i 1855, 1859 og 1881. De blev lagt i de lærde skolers regie, men kommunale og private skoler kunne opnå en ligestillet ret til at føre eleverne op til eksamen efter ansøgning i Kultusministeriet. [Se note 9](#): Bekendtgørelser af 1855 og 1859, anordning af 1881 og Lov af 1903 om højere almenskoler.

I Kolding etableredes følgende realskoler:

1. Vejle Amts højere realskole i Kolding (1856 - 80).
Overtog bygningen fra 1845 efter den lærde skoles lukning.
Elevtal 1856: 26 elever - 1865: 50 elever - 1870: 100 elever.
Opbygning:
Forberedelsesklasse: 1 år (alder 8 - 9 år).
5 klassetrin (alder 9 - 14 år).
Afsluttedes med "afgangseksamen for realdisciple" af 1855.
Var en offentlig/privat betalings-skole, der skulle klare sig selv økonomisk.
Den opfyldte med sine elever og lærerstab fra latinskolen betingelserne for anerkendelse som realskole og hørte under Direktoratet for Københavns Universitet og de lærde skoler.
2. Kolding Døtreskole (1881).
Opnåede den ansøgte eksamensret.
Pigerne tog almindelig forberedelseseksamen af 1881 i perioden 1889 - 1903.
Skolen var privatejet og fik i årene 1918 - 49 støtte af Døtreskolesamfundet.

3. Kolding private Realskole (1890).
Eleverne tog almindelig forberedelseseksamen 1890 - 1963. De første 10 år dog som privatister på Københavns Universitet.
1890 - 1977 var skolens leder også dens ejer.
4. I slutningen af 1800-tallet var der yderligere 10 privatskoler.
De forberedte deres elever til optagelse på skoler med eksamensret. [Se note 2.](#)

Kolding Latin- og Realskole 1880 - 1916

Den genoprettede latinskole overtog den nedlagte realskoles bygninger - og blev Danmarks første privat-kommunale latinskole suppleret med egen private forberedelsesskole, elementarafdeling og en realafdeling med et fællessigte mod "en højere almindelse"!

Skolen udgjorde et helt separat skolesystem opbygget som en eksamensrettet betalings-skole uden forbindelse med byens øvrige skoler. Stat, amt og kommune gav tilskud!

Efter "Lov om latinskoler af 1871" førte den op til sproglig-historisk studentereksamen første gang i 1886 og til 4. klasses hovedeksamen, som var sidestillet med almindelig forberedelse-eksamen af 1881, som var afsluttende eksamen for realafdelingens elever.

1880 begyndte skolen med 124 elever og 1893 - 96 blev de første piger optaget i studentertilinjen. 1886: 212 elever - 1895: 145 elever - 1901: 188 elever.

Se note 2: "Studentertallet fra Kolding lærde skole 1542 - 1992".

Opbygning:

1. Privat forberedelsesskole for 6 - 9 årige:
  - Gav adgang til elementarafdelingen og var 3 årig.
2. Elementarafdelingen for 9 - 12 årige var 3 årig:
  - Gav adgang til skolens eksamensafdeling.
3. Realafdelingen for 12 - 16 årige var 4 årig:
  - Almindelig forberedelseseksamen.
4. Studenterafdelingen for 12 - 18 årige:
  - 4. klasses hovedeksamen efter 4 år.
  - Sproglig-historisk studentereksamen efter 6 år.

Bemærkninger:

Fra 1891 blev det muligt at tage en mindre eksamen fra Borgerskolen - den hed Borgerskole-eksamen af 1891 og gav adgang til latinskolernes elementarafdeling.

FOLKESKOLELOVEN MED ÆNDRINGER 1814 – 1993 OG DENS UDMØNTNING I KOLDING

Lov om almueskolevæsenet af 1814

Skoler på landet, skoler i købstæderne og skoler i København.

Skoleåret: 15. april – 31. marts og sommerferie 20/7 – 20/8.

7 års undervisningspligt (altså ikke skolepligt).

Skolen giver en eksamensfri undervisning i en given fagrække frem til det 14. år, hvor man bliver udskrevet, konfirmeret og indtræder i de voksnes verden på nederste trin af rangstien.

Gejstlig ledelse af skolens økonomi, pædagogik og indhold via en lokal skolekommission med sognepræsten som født formand og medlemmer udpeget af magistraten.

Gejstligt tilsyn: Stiftamtmand, biskop, provst, sognepræst.

Eleverne deles i drengeklasser og pigeklasser og efter forældrenes evne og vilje til at betale.

Formålet: At skabe gode og retskafne mennesker i overensstemmelse med den evangelisk-kristne lære, og at bibringe eleverne de kundskaber og færdigheder, der er nødvendige for at blive nyttige borgere i staten.

"Anordningen af almueskolevæsenet i købstæderne 1814"

I enhver købstad skal bystyret oprette en almindelig borgerskole. Der gives undervisning i "de for almuen mest uundværlige kunskaber": Religion (Luthers lille katekismus), skrivning, læsning, sang og regning samt gymnastik, hvis man har en lærer til det. Der er 2 klassetrin: Øverste og nederste klasse. Hvor der er forældreopbakning, kan der oprettes en Realskole eller en realklasse for 9 – 14 årige i Borgerskolen med ekstrarfagene tysk, matematik, tegning og naturfag. [Se afsnit 5.](#)

Bemærkninger:

I Kolding erkendte man, at almueskolevæsenet er en samfundsopgave, men også at en del forældre har de økonomiske forudsætninger for at deltage i betalingen af deres egne børns undervisning og er villige til det af pædagogiske, kulturelle og sociale grunde i et eller andet omfang.

Fra 1840 fordelte man de undervisningspligtige børn på 2 skoler med hver sin adresse: Borgerskolen med to klassetrin og to realklasser opkrævede forældrebetaling i alle fire klasser efter undervisningens omfang og var lovens navn for almueskolen i en købstad.

Friskolen havde halvdagsundervisning, og dens navn refererede alene til ord omkring forældreøkonomi: gratis og friplads, idet den blev betalt over fattigkommissionens kasse!

Almueskolens tredje mulighed, Realskolen, som en forældrebetalt heldagsskole alene for drenge, blev ikke oprettet i Kolding.

Med demokratiets indførelse 1849 blev overopsynet med det offentlige skolevæsen overført til Kultusministeriet og fra 1916 til Kirke- og Undervisningsministeriet.

[Se afsnit 7](#) og [note 13](#).

Lov om folkeskolen af 1899

Loven blev til efter 27 års forarbejde fra 1872 i en tid præget af forfatningskamp og forsvarsstrid mellem Højre og Venstre, men også med øget demokratisering og industrialisering. Loven skal læses sammen med "Lov om folkeskolen af 1904" og "Lov om højere Almenskoler af 1903" og ses som det nye århundredes bedste bud på et tidssvarende undervisningstilbud i det offentlige skolevæsen, dvs. stat og kommune under nye navne: Folkeskolen og Den højere Almenskole, ligesom sigtet var at sikre eleverne overgangsmuligheder mellem skoler i en sammenhængende skolestruktur. [Se note 11](#).

Denne gang fortsatte den økonomiske opgangstid frem til 1914. Det offentlige skolevæsen havde uændret en ordning for landet og en anden for købstæderne:

- Klassekvotient højst 35.
- Skoleår 41 uger.
- Ugentligt timetal mindst 21.
- 7 klassetrin mod før 6, idet 6. klasse var toårig!
- Undervisningspligt fra 7. til 14. leveår forblev uændret.
- Obligatoriske fag: Dansk (skr./mdt.), religion (katekismus og bibelhistorie), skrivning, regning, historie, geografi, gymnastik for drenge, håndgerning for piger.
- Fag, som kan tilbydes: Gymnastik for piger, fysik, sløjd, matematik, levende sprog (i Kolding tysk).
- Gejstligt tilsyn fortsætter.
- Skolelederen får ret til at udtale sig til skolekommissionen om alle sager vedr. sin skole.

Lov om folkeskolen af 1904

- Formål: At bibringe børnene en god og grundig elementær undervisning (skoleplan 1910).
- Lærerråd ved den enkelte skole bestående af de faste lærere og lærerinder og med overlæreren som formand med to møder om året.
- Giver som sin forgænger Almueskolen en eksamensfri undervisning.
- Folkeskolerne i Kolding efter 1904:
  - Grundskole: 1. – 5. klasse.
  - Overbygning: 6. – 7. klasse.

"Lov om højere almenskoler af 1903" [Se note 11](#)

Den højere almenskole består af:

- 4 årig mellemskole.
- 1 årig realklasse.
- 3 årig gymnasieskole med tre linjer:
  - klassisk/sproglig linje.
  - nysproglig linje.
  - matematisk/naturvidenskabelig linje.

I lovens § 27 står der: Der træffes senere bestemmelse om, når Almindelig forberedelseseksamen afholdes sidste gang (det skete 1963 efter Lov af 1958!). Undervisningen og eksamensretten var som udgangspunkt henlagt til statens skoler (latinskolerne), men kommuneskoler

(folkeskolerne) og privatskoler kunne efter ansøgning til Kirke- og undervisningsministeriet opnå eksamensret efter givne retningslinjer.

Kolding Kommune vælger at placere mellemskole- og realklasserne i perioden 1904 – 47 alene på Kolding Latin- og Realskole/Kolding højere Almenskole (1916 – 48), som var en privat/kommunal betalingskole. Privatskolerne: Kolding Døtreskole (1881) opnår eksamensretten til almindelig forberedelses-eksamen 1889 og i 1904 retten til mellemskole- og realeksamen, medens Kolding private Realskole (1890) de første år får sine elever dimitteret ved Københavns Universitet og derefter med opnået eksamensret afholder almindelige forberedelses-eksamen/præliminæreksamen 1900 – 63, og derved undergår deres elever optagelsesprøven til mellemskolen.

Det kommunale skolevæsen består fra 1904 af to afdelinger:

- Folkeskolen
- Højere Almenskole

Broen til mellemskolen er optagelsesprøven til mellemskolen.

Strukturer i 1900-tallets skole ([Se note 11](#))

Den udvikling, som blev sat i gang i 1903 hen mod bedre sammenhæng, er fortsat i resten af århundredet med yderligere 3 folkeskolelove i 1937, 1958 og 1975.

Ændringer i lovenes gyldighedsperioden:

1905: Gratis skolegang for alle elever i undervisningspligtig alder.

1909: Gratis bøger og hjælpemidler. Elevtallet er 1830 og stabilt de næste mange år.

1911: Al undervisning er på fuld tid.

[\(Se note 13\)](#)

Folkeskoleloven af 1937 ([Se note 11](#))

- Folkeskolen består af: ¹⁾ Grundskolen 1. - 5. klasse, ²⁾ Mellemskolen, som enten er eksamensmellemskole efter lov nr. 62 af 24. april 1903 eller en eksamensfri mellemskole med undervisning i folkeskolens almindelige fag i 2 - 3 år og ³⁾ Realafdelingen, som er etårig.
- Formål: At fremme og udvikle børns anlæg og evner, styrke deres karakter og give dem nyttige kundskaber.
- Sogneskoler skal nedlægges og centralskoler oprettes.
- 7 års undervisningspligt bibeholdes.
- Præsten har kun tilsyn med skolernes kristendomsundervisning.

Kolding skolevæsen:

I Kolding er man i første omgang ikke indstillet på at oprette Mellemskoleafdeling og Realklasser på folkeskolerne, som loven lægger op til. Derfor indfører man ikke den eksamensfri mellemskole, men bevarer betegnelsen 6. og 7. klasse. Det kommunale skolevæsen i Kolding består fortsat af folkeskolen med: Grundskole 1. - 5. klasse og overbygning 6. - 7. klasse med mulighed for 8. klasse, og Kolding Højere Almenskole (1916 – 48)/Kolding Gymnasium: Denne huser det offentlige skolevæsens mellemskole- og realafdeling, mens Døtreskolen afholder

mellemskole- og realeksamen, og Realskolen fortsætter med Almindelig forberedelseseksamen/præliminæreksamen i privatskoleregie.

Ændringer i lovens gyldighedsperioden:

- 1940: Tyskerne inddrager skolerne successivt - undtagen Sdr. Vang Skole.
Pigeskolen : April 1940
Forskolen: December 1942
Drengeskolen: September 1943
Riis Toft Skole: Marts 1944
Skolegangen bliver yderst besværliggjort og bygningsreoveringen efter besættelsen omfattende.
- 1945: Ny skoleplan: 4 skoledistrikter med hver sin distriktsskole oprettes.
Samtidig indføres klasser fælles for piger og drenge på alle skoler.
Skolernes navne ændres med respekt herfor.
Skoleåret ændres til august - juni.
- 1946: Gratis skolegang på Kolding højere Almenskoles mellemskole- og realafdeling.
- 1947 – 51: Mellemskole- og realafdelingen oprettes successivt på de 4 distriktsskoler med én skole pr. år begyndende i 1947 med Riis Toft Skole.
Mellemskoleeksamen og realeksamen var en samlet pakke af fag:
Dansk (skr. og mdt.), engelsk (skr. og mdt.), tysk, historie, geografi, naturhistorie, fysik og kemi, regning og matematik (skr. og mdt.), skrivning, tegning, sløjd, håndgerning og gymnastik. I realklassen kan der vælges mellem latin, fransk og geometri.
- 1947: Kolding Gymnasium (1948 – 75) forblev en privat/kommunal skole under det nye navn til 1. april 1973, og dimitterer sine sidste mellemskoleklasser i 1962 og realklasser i 1971.
- 1949: Hjælpeskoleklasserne samles på Blæsbjergskolen (gule bygning 1856).
Skolenævn kan oprettes fra 1949 - det sker først på Aalykkeskolen i 1958, og i 1968 har alle folkeskoler et skolenævn (1958 – 90).
- 1953: Grundloven af 1953, § 76: Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning.
- 1954: Kolding Gymnasium får gratis undervisning på studenterlinjen.
- 1958: **Folkeskoleloven af 1958 ([se note 11](#))**
- Lovens formål er at sikre, at skolen udvikler sig i en mere demokratisk retning forstået i bredeste forstand, og at fjerne det gamle skel mellem skolen i by og på land.
  - Lov om landsbyordnede skoler ophæves derfor.
  - Eksamensfri mellemskole (1937) afskaffes.
  - Mellemskoleeksamen (1903) afskaffes og afholdes sidste gang i 1962.
  - Almindelig forberedelseseksamen/præliminæreksamen (1881) afskaffes og afholdes sidste gang i 1963.
  - De nye klasser: 9. klasse (1958) og 10. klasse (1962) samt 1., 2. og 3. realklasse.
  - I Kolding deler man klasserne efter 5. klasse i en almen linje og en boglig linje, men i 1968 godkender Undervisningsministeriet, at eleverne forbliver udelte i 1. – 7. klasse.

- Folkeskolen består herefter af:
Hovedskolen: 1. - 7. klasse
Overbygningen: 8. - 10. klasse
1. - 3. realklasse
- De to linjer afsluttes med henholdsvis:
Statskontrolleret prøve efter 9. klasse
Statskontrolleret prøve efter 10. klasse
Realeksamen
- Lovens nye fag er det tværfaglige fag, orientering, med 6 timer pr. uge i perioden 1958 - 75.
- Loven følges op af den blå betænkning i 1960.

Ændringer i gyldighedsperioden:

- 1961: Børnehaveklasse skal tilbydes.
Det sker først i 1970 på Eltang Centralskole og på Lyshøjskolen.
I 1979 har alle skolerne børnehaveklasse undtagen Sct. Nicolai Skole og Parkskolen.
- 1962: Kolding Gymnasium dimitterer sidste mellemskoleklasser i 1962 og sidste realklasser i 1971 og overgår til Vejle Amt 1. april 1973 under navnet Kolding Amtsgymnasium.
- 1963: 13-trinsskalaen indføres.
- 1967: Revselsesretten afskaffes.
- 1970: Den nye storkommunes skolevæsen etableres.
- 1970: 5-dages ugen med lørdagsfri indføres.
- 1972: Undervisningspligten udvides til 9 år.
- 1955 - 80: Der bygges 14 nye skoler på grund af et kraftigt stigende elevtal i Kolding og de 9 sognekommuner, der efter kommunalreformen af 1970 udgør Kolding Kommune.

Folkeskoleloven af 1975 ([Se note 11](#))

Formål:

- Folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at give eleverne mulighed for at tilegne sig kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, som medvirker til den enkelte elevs alsidige udvikling.
- Folkeskolen må i hele sit arbejde søge at skabe sådanne muligheder for oplevelse og selvvirksomhed, at eleven kan øge sin lyst til at lære, udfolde sin fantasi og opøve sin evne til selvstændig vurdering og stillingtagen.
- Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund og til medansvar for løsningen af fælles opgaver. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed og demokrati.

Realeksamen (1903) afskaffes i 1975 og afholdes for sidste gang i 1978. Den udelte folkeskole 1. - 9. klasse + 10. klasse indføres. I 8. - 10. klasse kan eleverne vælge niveauerne grundkursus og udvidet kursus i fagene: Regning/matematik, engelsk, tysk og fysik/kemi. De obligatoriske fag i 1. - 9. klasse er dansk, matematik, idræt og klassens time. I 1976 bliver engelsk obligatorisk fag i 5. - 10. klasse og i 1993 fra 4. klasse. Øvrige fag udbydes som tilbudsfag eller som valgfag. Prøve kan aflægges i alle fag!

Eleverne kan afslutte deres skolegang efter 9. klasse med folkeskolens afgangsprøve (FA) og efter 10. klasse endvidere med folkeskolens udvidede afgangsprøve (FUA).

Ændringer i gyldighedsperioden:

- Følgende skoler lukkes på grund af drastiske fald i elevtallet fra 1984 til sidst i 90-erne:
Sct. Nicolai Skole: 1983
Seest gl. Skole: 1987
Riis Toft Skole: 1988
Nørreskovskolen: 1991
- Ændring af folkeskoleloven af 6. juni 1984 med uddybende cirkulære af 22. juni 1984 åbner mulighed for pasning af børn i skoleregi.
- SFO oprettes i 1985 på Harte Skole og Sdr. Stenderup Centralskole som forsøgsordning.
- Frit skolevalg mellem byens folkeskoler indføres fra 1984, når valget ikke medfører økonomiske konsekvenser for skolevæsenet, mens frit valg mellem en offentlig skole og en privatskole daterer sig til 1814.

Se: "[Vigtige træk i skoleudviklingen i Kolding fra 1940](#)" og "[Folkeskolerne i Kolding fra 1856](#)".

Folkeskoleloven af 1989

Med denne lov blev Folkeskoleloven af 1975 og Skolestyrelsesloven slået sammen til én lov, Det betød, at skolekommission, fælleslæreråd, skolenævn og lærerråd blev afskaffet og erstattet af: Brugernævn, skolebestyrelser og pædagogiske råd på den enkelte skole. Desuden blev der lokalt udarbejdet et dokument: "Styrelsesvedtægt for Kolding kommunale Skolevæsen + bilag 1 - 4". "Skoleudbygningsplan for Kolding kommunale Skolevæsen 1984 - 96" videreførtes til udløbsåret.

1992: Der er nu oprettet SFO på alle skoler. Se: "Tiåret, der gav Kolding Kommunale Skolevæsen en ny profil" og Koldingbogen 1996, s. 37 - 44.

Folkeskoleloven af 1993

Formål: [Se folkeskoleloven af 1993, § 1, side 24.](#)

- Den udelte folkeskole/enhedsskolen indføres i 0. - 10. klasse.
- Fortsat 9 års undervisningspligt.
- Natur og teknik er det nye obligatoriske fag i 1. - 6. klasse.
- Engelsk bliver obligatorisk fag i 4. - 10. klasse.
- Loven kræver en målformulering for det samlede skolevæsen og for den enkelte skole.
- Elevplan for den enkelte elev.
- Undervisningsdifferentiering i alle fag.
- Løbende vurdering af den enkelte elevs indsats.
- Eleven skal inddrages i vurderingen af sig selv, således at eleven kan tage ansvar for egen læring!
- Udmelding af fælles indsatsområder:
Læsefærdighed
Tværfaglig undervisning
Internationalisering
Venskabsbyforbindelser

IT-kompetence
Naturen og miljøet
Helhed i barnets hverdag
Samarbejde mellem skole, elev og forældre

Ændringer i gyldighedsperioden:

- "Udviklings- og udbygningsplan for Kolding kommunale Skolevæsen 1997 – 2008" vedtages i 1996.
- Skoleudvalget skifter navn til Uddannelsesudvalget i 1994.
- I 1993 fastsætter Undervisningsministeriet "Centrale Kundskabs- og Færdighedsområder", (CFK).
- Folkeskolens afgangsprøve (FA) bliver obligatorisk i 2006.
- Obligatoriske nationale test indføres i 2007.
- 7-trins karakterskalaen indføres i 2006.
- Den nye storkommunes skolestruktur etableres i 2007.

Hver folkeskolelov har gennem en formålsparagraf udtrykt sin tids sigte med at holde skole

- Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kjøbstæderne 1814, § 29:
Hensigten med Børnenes Underviisning skal være at danne dem til gode og retskafne Mennesker, i Overensstemmelse med den evangelisk christelige Religions Lære; samt at bringe dem de Kundskaber og Færdigheder, der ere dem nødvendige, for at kunne vorde nyttige Borgere i Staten.
- Folkeskoleloven af 1993, § 1:
Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der:
  - * forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere,
  - * gør dem fortrolige med dansk kultur og historie,
  - * giver dem forståelse for andre lande og kulturer,
  - * bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen, og
  - * fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

SKOLER – LOKALER – ELEVTAL OG PERSONALE 1814 – 1996

Almueskolelovens skoler i 1800-tallet

- 1815: Borgerskolen oprettes i Nordre Korsarm på Kolding Kirke i 2 klasseværelser, som nederste + øverste klasse og realklassen er fælles om. De 188 elever har 3 lærere og udgør hovedparten af byens undervisningspligtige børn.
- 1840: Friskolen får 2 lokaler i Lansenerernes Lazaret på hjørnet af Låsbygade/Hospitalsgade i lejemål.
- 1847: Friskolen flytter til nybygget skole i Sviegade (= Skolegade ud for Katrinegade).
- 1856: Borgerskolen flytter fra Nordre Korsarm til Skolegade/Blæsbjerggade.
- 1879: Friskolen flytter til nybygget skole og bliver nabo til Borgerskolen.
- 1881: Gymnastikhuset (Katrinegadesalen) bygges i Katrinegade til fælles brug for de to skoler.
- 1898: Friskolen udvides med nybygning i forlængelse af 1879-bygningen.
- 1901: Almueskolevæsenet er nu samlet i "Sct. Nikolaj-komplekset" som 2 skoler med nye navne:
Heldagsskolen (1856-bygn.)	dreng/piger	474 elever
Halvdagsskolen (1879-bygn.)	15 drengklasser	} 928 elever
Halvdagsskolen (1898-bygn.)	15 pigeklasser	

Bemærkninger:

- Jf. oversigten "[Vigtige træk i skoleudviklingen i Kolding fra 1940](#)".
- Skoleleder og lærerstab er fælles for de 3 skoler ([Se note 3](#))
- Vedr. skolenavnene: Se afsnit 6 "[Folkeskolelovene med ændringer](#)".
- De to skoler har haft forskellige navne i tidens løb:
Borgerskolen: Kolding Borgerskole – Kolding borgerlige Betalings-skole – Heldagsskolen – Den gule bygning fra 1856: Har senere huset: Forskolen – Blæsbjergskolen – Ungdomsskolen.
Friskolen: Kolding Friskole – Kolding borgerlige Friskole – Halvdagsskolen – Den grå bygning fra 1879 – Drengeskolen – Den røde bygning fra 1898 – Pigeskolen.
- Kolding udgør i hele 1800-tallet og frem til 1945 ét fælles skoledistrikt med 2 - 5 skoler.

Folkeskolevæsenets struktur 1904 -1996

- 1904: Forskolen (bygn. 1856): 1. - 2. klasse
Pigeskolen (bygn. 1879 + 1898): 3. - 7. klasse
Drengeskolen (1904): 3. - 7. klasse
Kolding Latin- og Realskole (1880 - 1916):
Forberedelsesskole - Mellemskole - Realafdeling - Gymnasieafdeling
Sdr. Vang Skole (fra 1930): 3. - 7. klasse
Riis Toft Skole (1937): 3. - 7. klasse
- 1904: 3 overlærere (heraf 1 skoleinspektør) - 19 fastansatte lærere - 19 fastansatte lærerinder - 3 timelærere - 3 timelærerinder.
1 skoledistrikt: Forskole - Pigeskole - Drengeskole.
1.590 elever i 1. - 7. klasse.
Lokaleprogram:
- 63 klasseværelser
- 2 gymnastiksale
- 1 naturfagslokale (fysik/natur)
- 1 sløjdsal
- 1 håndgerningslokale
- 1908: Forskolen udvides med bygning mod Blæsbjerggade med 8 klasselokaler + 1 gymnastiksal.
- 1909: Elevtal på 1.830 – forbliver stabilt i mange år.
- 1930: 3 overlærere (heraf 1 skoleinspektør) - 25 fastansatte lærere - 31 fastansatte lærerinder - 2 timelærere - 2 timelærerinder.
1 skoledistrikt: Forskole - Pigeskole - Drengeskole.
1.912 elever i 1. - 7. klasse.
Lokaleprogram:
- 64 klasseværelser
- 3 gymnastiksale
- 2 naturfagslokaler (fysik/natur)
- 1 sløjdsal
- 1 håndgerningslokale
- 1 skolekøkken
- Indlemmelse af dele af Dalby, Harte-Bramdrup, Seest og Vonsild med Hvidsminde Forskole, der nedlægges 1934 og Sdr. Vang Skole (1911) med 1. - 6. kl. i 4 klasselokaler, der udvides til 6 klasseværelser og en 7. klasse.
- 1936: Riis Toft Skole bygges med 16 klasseværelser og 1 gymnastiksal for 500 elever.

Bemærkninger:

Der skete det nye i skolepolitikken, at byrådet fra 1881 begyndte at vægte lovenes intentioner om undervisning i børnenes sundhed, fysiske færdigheder, praktisk hånddelag og naturvidenskaberne så højt, at man investerede i dyre faciliteter til formålet: Gymnastiksale, sløjdlokaler, håndgerningslokaler, skolekøkkener og naturfagslokaler i forbindelse med ny- og tilbygninger.

Folkeskolevæsenet får ny struktur med 4 skoledistrikter i 1945

- 1945: Sct. Nicolai Skole (bygn. 1879 + 1898)
 Aalykkeskolen (Drengeskolen 1904)
 Sdr. Vang Skole (1911 + 1930)
 Riis Toft Skole (1937)
 Disse skoler har hver deres skoledistrikt og får mellemklasser successivt fra 1947. Kolding Gymnasium fortsætter med mellemkoleeksamen til 1962 og realeksamen til 1971.
 Tallet på undervisningspligtige elever i 1. – 7. kl. er 2.152.
- 1949: Blæsbjergskolen (bygn. 1856) samler alle hjælpeskoleklasser.
- 1955: 5 skoleinspektører (heraf 1 stadsskoleinspektør), 8 viceskoleinspektører, 30 overlærere, 39 fastansatte lærere, 35 fastansatte lærerinder, 3 timelærere, 5 timelærerinder, 10 faste vikarer, 7 andre vikarer (1/8 1955).
 Aalykkeskolen, Blæsbjergskolen, Riis Toft Skole, Sct. Nicolai Skole, Sdr. Vang Skole og Brændkjærskolen.
 4.001 elever i 1. klasse - realklassen.

Oversigt over kommunens skolebygninger 1955

	Alm. klasselokaler	Fysik og naturhistorie	Geografi og lysb.	Tegnelokaler	Håndgerning	Skolekøkken	Sløjdløkke & småsl.	Sangsal	Gymnastik	Overd. svømmebad	Finsk badstue	Skolebade	Lægeværelse	Tandklinik	Taleundervisning	Lærerværelser	Kontorer	Læsest. m. bibliotek	Børnebespisningsl.
Aalykkeskolen	19	1	1	1	1		2		1			1				1	2		
Blæsbjergskolen	9						1						1	1	1	1	1		
Riis Toft Skole	22	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1			1	3	1	1
Sct. Nicolaj Skole	23	1	1	1	1	1	1		2			1				1	3	1	1
Sdr. Vang Skole	22	2		1	1	1	2		2	1	1	1	1			1	3	1	1
Brændkjærskolen	10								1			1				1	2		
I alt	105	5	3	4	4	3	7	1	8	2	2	5	3	1	1	6	14	3	3

- 1965: 1 skoledirektør - 7 skoleinspektører - 11 viceskoleinspektører - 160 lærer- og lærerindestillinger - 24 timelærer- og timelærerindestillinger.

Skolerne er:

- Blæsbjergskolen
- Brændkjærskolen
- Dyrehaveskolen
- Riis Toft Skole
- Sct. Nikolaj Skole
- Sdr. Vang Skole
- Aalykkeskolen

Vigtige træk i skoleudviklingen i Kolding fra 1940 til årtusindskiftet

År	Elevtal	Skoler	Klasser
1940	1.988	4	84
1946	2.423		
1956	4.344		
1966	4.758		
1972	7.533	17	354
1976	7.600		
1979	8.452	20	447
1984	7.632		
1995	5.464	16	299
1996	5.600		
2004	6.850		

Bemærkninger: Jf. oversigten "[Almueskolelovens skoler i 1800-tallet](#)"

Antallet af børn i undervisningspligtig alder stiger indtil 1979, hvor børnetallet kulminerer. Undervisningspligten hæves i 1972 fra 7 til 9 år, men allerede fra 40-erne og fremefter går et stigende antal børn i skole i mere end 7 år, nemlig i 8. - 10. klasse og fra 1970 - 79 i børnehaveklassen.

Indbyggertal:

1931: 22.141
1940: 25.383
1950: 31.151
1960: 35.206
1970: 52.626
1980: 56.010
1990: 57.615
1995: 60.040

Sammenfattende fremstillinger foreligger:

"Skoleudbygningsplan for Kolding kommunale Skolevæsen 1984 - 96".

"Udviklings- og udbygningsplan for Kolding kommunale Skolevæsen 1997 - 2008".

"Tiåret, der gav Kolding kommunale Skolevæsen en ny profil".

Folkeskolerne i Kolding Kommune fra 1856:

Skole	Opført	Nedlagt
Alminde-Viuf Fællesskole	1965	
Bakkeskolen	1974-80	
Bramdrup Skole	1961	
Brændkjærskolen	1955-62	
Dalby Skole	1955	
Dyrehaveskolen	1965	
Eltang Centralskole	1964	
Harte Skole	1957	
Lyshøjskolen	1969	
Munkevængets Skole	1975-79	
Nørreskovskolen (8 rækkehuse)	1979	1991
Parkskolen	1965	
Riis Toft Skole	1936	1988
Sct. Nicolai Skole	1856+79+98	1983
Sdr. Bjert Centralskole	1957	
Sdr. Stenderup Centralskole	1925	
Sdr. Vang Skole	1910	
Seest Skole	1894+1911	1987
Vonsild Sogneskole	1960	
Aalykkeskolen	1904	

Bemærkninger:

- 1940: Tyskerne beslaglagde skolerne* successivt, undtagen Sdr. Vang Skole:
 Pigeskolen – april 1940
 Forskolen – december 1942
 Drengeskolen – september 1943
 Riis Toft Skole – marts 1944
 Almenskolen – august 1944, delvis beslaglagt.
- 1945: Der er 4 grundskoler med hver sit distrikt.
- 1970: Ved kommunesammenlægningen øges antallet af skoler med 10, og af alle skoler er 6 bygget før 1940.
- 1955 – 80: Der bygges 14 skoler på 25 år.
- 1983 – 91: Der lukkes 4 skoler.
- * Tyske soldater på Pigeskolen, Forskolen og Almenskolen.
 Gestapos politikorps på Drengeskolen.
 Lazaret på Riis Toft Skole.

Klasse- og elevtal samt klassekvotient pr. 1. august 1972

	Alminde-Viuf Fællesskole			Bramdrup Skole			Brændkjær-skolen			Dalby Skole			Dyrehave-skolen		
	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient
Bh.kl	2	34	17,0	3	64	21,3				1	19	19,0			
1.	2	39	19,5	4	83	20,8	3	69	23,0	1	27	27,0	5	126	25,2
2.	1	24	24,0	3	60	20,0	3	79	26,3	1	28	28,0	5	106	21,2
3.	2	31	15,5	3	63	21,0	3	70	23,3	1	25	25,0	5	112	22,4
4.	2	33	16,5	3	61	20,3	3	66	22,0	1	20	20,0	5	106	21,2
5.	1	27	27,0	2	52	26,0	3	75	25,0	1	28	28,0	4	102	25,5
6.	2	32	16,0	2	43	21,5	3	64	21,3	2	29	14,5	4	97	24,3
7.	2	36	18,0	2	39	19,5	4	80	20,0	1	26	26,0	4	97	24,3
8.				2	43	21,5	2	38	19,0				2	44	22,0
9.				2	34	17,0	2	44	22,0				2	41	20,5
10.				1	17	17,0	1	29	29,0				2	30	15,0
I.				2	38	19,0	2	51	25,5				2	52	26,0
II.				2	36	18,0	2	37	18,5				2	42	21,0
III.				2	35	17,5	2	36	18,0				2	41	20,5
	14	256	18,3	33	668	20,2	33	738	22,4	9	202	22,4	44	996	22,6

	Eltang Centralskole			Harte Skole			Lyshøj-skolen			Parkskolen			Riis Toft Skole		
	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient
Bh.kl	1	12	12,0				2	44	22,0						
1.	1	15	15,0	1	24	24,0	2	56	28,0	1	14	14,0	3	77	25,7
2.	1	24	24,0	1	21	21,0	2	55	27,5	2	23	11,5	3	65	21,7
3.	1	19	19,0	1	19	19,0	2	48	24,0	2	18	9,0	3	76	25,3
4.	1	18	18,0	1	21	21,0	2	37	18,5	3	29	9,7	3	78	26,0
5.	1	17	17,0	1	13	13,0	2	34	17,0	3	41	13,7	3	66	22,0
6.	1	21	21,0	1	14	14,0	2	42	21,0	4	54	13,5	3	78	26,0
7.	1	23	23,0	1	16	16,0	1	24	24,0	3	42	14,0	3	70	23,3
8.										3	33	11,0	2	49	24,5
9.										3	37	12,3	2	41	20,5
10.										1	14	14,0	1	21	21,0
I.													1	25	25,0
II.													2	45	22,5
III.													2	29	14,5
	8	149	18,6	7	128	18,3	15	340	22,7	25	305	12,2	31	720	23,2

(fortsættes)

(fortsat)

	Sct. Nicolai Skole			Sdr. Bjert Centralskole			Sdr. Stenderup Centralskole			Sdr. Vang Skole			Seest Skole		
	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient
Bh.kl.	2	42	21,0				1	21	21,0						
1.	3	73	24,3	2	44	22,0	1	16	16,0	3	72	24,0	3	80	26,7
2.	3	57	19,0	2	39	19,5	1	15	15,0	3	63	21,0	3	79	26,3
3.	3	62	20,7	2	37	18,5	1	13	13,0	3	61	20,3	3	66	22,0
4.	3	58	19,3	2	29	14,5	1	14	14,0	3	59	19,7	2	50	25,0
5.	2	43	21,5	2	33	16,5	1	18	18,0	3	57	19,0	2	47	23,5
6.	3	70	23,3	2	33	16,5	1	12	12,0	3	55	18,3	2	51	25,5
7.	2	46	23,0	1	28	28,0	1	14	14,0	3	64	21,3	2	34	17,0
8.	4	78	19,5	1	19	19,0				2	52	26,0			
9.	4	75	18,8	1	28	28,0				3	49	16,3			
10.	2	32	16,0	1	16	16,0				2	33	16,5			
I.	2	48	24,0	1	25	25,0				2	43	21,5			
II.	2	41	20,5	1	25	25,0				1	20	20,0			
III.	2	37	18,5	1	21	21,0				1	19	19,0			
	37	762	20,6	19	377	19,8	8	123	15,4	32	647	20,2	17	407	23,9

	Vonsild Sogneskole			Aalykkeskolen			I alt *)		
	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient	kl.	elever	kvo-tient
Bh.kl.							12	236	19,7
1.	2	34	17,0	4	98	24,5	40	933	23,3
2.	1	29	29,0	4	91	22,8	37	835	22,6
3.	1	23	23,0	4	79	19,8	38	804	21,2
4.	2	31	15,5	4	84	21,0	38	765	20,1
5.	1	26	26,0	4	80	20,0	33	718	21,8
6.	1	16	16,0	4	89	22,3	36	746	20,7
7.	1	23	23,0	4	91	22,8	33	711	21,5
8.				2	48	24,0	17	371	21,8
9.				2	39	19,5	18	351	19,5
10.				1	26	26,0	11	204	18,5
I.				1	25	25,0	13	307	23,6
II.				2	41	20,5	14	287	20,5
III.				2	47	23,5	14	265	18,9
	9	182	20,2	38	838	22,1	354	7.533	21,3

*) Parkskolen ikke medtaget

Ved det samlede skolevæsen var ved skoleårets begyndelse (1972-73) beskæftiget:

- 1 skoledirektør
- 1 viceskoleledende
- 1 ledende skolepsykolog
- 16 skoleinspektører
- 1 ungdomsskoleinspektør
- 1 skolebiblioteksinspektør
- 10 souschefer
- 6 viceskoleinspektører
- 2 assisterende skolepsykologer
- 1 tale-høre konsulent
- 1 erhvervsorienteringskonsulent
- 1 kurator
- 1 førstelærer

- 318 lærere/overlærere
- 7 lærere, ansat på prøve
- 7 småbørnslærerinder
- 6 børnehaveklasseledere
- 31 timelærere
- 7 faste vikarer
- 2 årsvikarer

2 stillinger som assisterende skolepsykolog var ubesatte.

Ledelsen m. fl. ved folkeskolen den 1. august 1972

	Født	Ansæt her	Tjenestealder
Skoledirektør:			
Nik. Nielsen	1908	1-11 1962	1-7 1969
Viceskoledirektør:			
Martin Duus	1934	1-12 1970	1-12 1970
Ledende psykolog:			
Holger Rask Thomsen	1934	1-12 1970	1-12 1970
Assisterende skolepsykologer:			
H. Nybo Jacobsen	1920	1-8 1950	1-7 1969
Dieter Lass	1936	1-8 1960	1-8 1970
Skolekonsulent for tale- høreundervisningen:			
Poul Horst	1918	1-12 1943	1-7 1965
Skolekonsulent for undervisningen af læseretarderede:			
Dines Madsen	1926	1-8 1971	1-9 1969
Tale- hørepedagog:			
Knud H. Kristiansen	1933	1-8 1971	1-7 1963
Socialrådgiver:			
Jane Nielsen	1936	1-1 1972	
Ungdomsskoleinspektør:			
Torben Lai Pedersen	1935	1-7 1962	1-4 1971
Skolebiblioteksinspektør:			
Jacob Kjærgård	1920	1-8 1961	1-8 1970
Skolekons. for erhvervs- og uddannelsesorientering:			
Erling Høllsberg	1929	1-7 1957	1-4 1972
Skolekonsulent for kuratorvirksomhed:			
Erik Gundtoft	1936	1-8 1965	1-7 1969

Klasse og elevtal pr. 1. september 1990

SKOLER	AV		BK		BRA		BRÆ		DA		DY		E		H		L	
KL	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el
BH	2	32	3	52	2	45	3	53	1	10	2	39	1	15	1	13	2	30
1	1	20	2	46	2	40	3	56	1	14	2	52	1	14	1	18	3	48
2	2	29	2	47	2	41	2	43	1	12	2	35	1	17	1	21	2	41
3	2	32	2	46	2	41	3	70	1	07	2	38	1	11	1	17	3	53
4	1	27	3	54	3	55	3	58	1	19	2	49	1	15	1	13	2	49
5	1	25	4	78	2	46	3	53	1	09	3	52	1	11	1	18	2	46
6	2	49	3	73	3	61	3	50	1	13	2	43	1	18	1	16	2	38
7	2	35	3	75	3	59	3	70	1	14	2	39	1	19	1	10	2	39
1 - 7	11	217	19	419	17	343	20	400	7	88	15	308	7	105	7	113	16	314
8	2	42	4	74	4	75	4	84			2	36					3	54
9	2	30	4	80	4	73	5	90			3	46					3	68
10	1	17	2	40	3	48	2	42			2	26					2	27
8 - 10	5	89	10	194	11	196	11	216			7	108					8	149
1 - 10	16	306	29	613	28	539	31	616	7	88	22	416	7	105	7	113	24	463
Specialkl.																		
I alt	18	338	32	665	30	584	34	669	8	98	24	455	8	120	8	126	26	493
Kvotient	18,8		20,8		19,5		19,7		12,3		19,0		15,0		15,8		19,0	

SKOLER	M		N		P		SB		SS		SV		V		Å		I ALT	
KL	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el	kl	el
BH	2	45	1	19	-	-	1	22	1	14	2	38	2	32	2	27	28	486
1	2	43	1	19	1	3	2	29	1	10	2	32	2	28	2	41	29	513
2	2	48	1	15	1	4	2	27	1	8	2	33	2	29	2	27	28	477
3	2	44	1	18	1	5	2	30	1	11	3	52	2	29	2	31	31	535
4	2	47	1	17	2	11	2	32	1	13	2	32	2	39	1	19	30	549
5	1	27	1	12	2	13	2	30	1	18	2	45	2	41	2	32	31	556
6	2	41	1	14	2	13	2	31	1	13	3	55	2	41	2	33	33	602
7	3	57	1	18	2	13	2	34	1	11	2	45	2	41	1	23	32	602
1 - 7	14	307	7	113	11	62	14	213	7	84	16	294	14	248	12	206	214	3.834
8	3	58			2	13	2	46			2	41	2	43	2	33	32	599
9	3	51			2	12	3	54			3	54	2	48	2	35	36	641
10	2	35			3	21	1	21			2	36	2	27	1	13	23	353
8 - 10	8	144			7	46	6	121			7	131	6	118	5	81	91	1.593
1 - 10	22	451	7	113	18	108	20	334	7	84	23	425	20	366	17	287	305	5.427
Specialkl.	3	29															3	29
I alt	27	525	8	132	18	108	21	356	8	98	25	463	22	398	19	314	336	5.942
Kvotient	19,4		16,5		6,0		17,0		12,3		18,5		18,1		16,5		17,7*	

* - Parkskolen

Pædagogisk personale pr. 1/9 1990

1 skoledirektør
 1 viceskoledirektør
 1 ledende skolepsykolog
 4 assisterende skolepsykologer
 7 skolekonsulenter - 1 socialrådgiver
 3 kliniske psykologer
 1 skolebibliotekskonsulent
 3 ungdomsskoleinspektører
 17 skoleinspektører
 14 viceskoleinspektører
 13 øvelsesskolelærere
 438 lærere/overlærere
 56 timelærere
 7 faste vikarer

4 småbørnslærere
 11 børnehaveklasseledere
 20 årsvikarer
 12 vakancevikarer
 ? Sfo-ledere og pædagoger

Undervisningspligtige og skolesøgende børn i Kolding pr. 1. september 1996

Skoler	Under undervisningspligtig alder		I undervisningspligtig alder	Over undervisningspligtig alder	Fra andre kommuner	I alt
	bh.kl.	1. kl.				
Kommunens skoler:						
Alminde-Viuf Fællesskole	40	1	223		1	265
Bakkeskolen	62	1	461	38	4	566
Bramdrup Skole	73		580	42	4	699
Brændkjærskolen	47	1	461	55		564
Centerklasserne (Bræ.sk.)			23		14	37
Dalby Skole	25		115			140
Dyrehaveskolen	27	3	318	25		373
Eltang Centralskole	20		113			133
Harte Skole	21		131			152
Lyshøjskolen	64	2	526	20	1	613
Munkevængets Skole	31		431	17		479
Parkskolen			72	8	4	84
Sdr. Bjert Centralskole	18		286		1	305
Sdr. Stenderup Centralskole	15	1	84			100
Sdr. Vang Skole	32	2	335	16		385
Vonsild Sogneskole	30	1	270	17	4	322
Aalykkeskolen	44		336	19	1	400
Alternativskolen			14	3	1	18
	549	12	4.779	260	35	5.635
Gymnasier						
Munkensdam Amtsgymnasium				314	197	511
Kolding Amtsgymnasium				293	67	360
HF				130	58	188
				737	322	1.059
Private skoler:						
Kolding Realskole	30	1	360	28	95	514
Sct. Michaels Skole	34	1	300	16	24	375
Kolding Friskole	13	1	119		1	134
Lykkegårdsskolen	17		111		9	137
I alt	94	3	890	44	129	1.160
I skoler i Kolding undervistes i alt	643	15	5.669	1.041	486	7.854
Undervisningspligtige børn hjemmehørende i Kolding, men undervist i andre kommuner			118			
Undervisningspligtige men ikke skolesøgende børn anbragt på specialskoler			55			
Antal undervisningspligtige børn i Kolding			5.842			

FOLKESKOLENS STØTTEFUNKTIONER I KOLDING

Børnebespisning

- 1898: Først på Friskolen - senere Sct. Nicolai Skole samt på Riis Toft Skole og Sdr. Vang Skole.
1962: Ordningen nedlægges.

Hjælpeskolen

- 1909: E-klasser på den enkelte skole.
1949: Blæsbjergskolen.
1965: Parkskolen.

Skoletandpleje

- 1899: Gratis tandeftersyn af Halvdagsskolens børn og konsultation hver lørdag kl. 9-10 v. tandlæge A.M.G. Friis.
1911: Tandeftersyn af 1800 børns tænder.
1930: 1 tandlæge ansættes fast.
1939: 2 lokaler på Forskolen (bygn. 1856) bemandedes til både eftersyn og behandling
1945: I årene efter krigen er skoleplejen blevet udbygget. Klinikken har været placeret på Rendebanen 4, og i 1970-erne blev den flyttet til Bakkeskolen. Afdelinger har været placeret på skolerne til forebyggelse, eftersyn og behandling.

Skolelæge

- 1906: Skolelæge Ove Ørkil er læge for alle skolerne. Bad hver 14. dag i vinterhalvåret.
1917: Skolelæge frk. Nielsen.
1930: 1 skolelæge cirkulerer 6 gange pr. måned mellem skolerne.
1939: 1 fast lokale ved siden af tandklinikken ved skolelæge Maja Kjølbjerg, der assisteres af 2 sundhedsplejersker.
1940: 1/5 l sødmælk pr. barn hver dag i vinterhalvåret.
1945: Skolelægen bliver tilsynsførende med elevernes sundhedstilstand.
1945: I året efter krigen er indsatsen lagt ud på lokaler på skolerne, og i de senere år blev indsatsen neddroget i takt med den forbedrede folkesundhed.

Fælles idrætsdag

- 1941: Den første fælles idrætsdag for alle skoler afholdes på Kolding Stadion.

Kolding Seminarium

- 1952 - 92: Sikrer lærere til skolerne.
Praktikantordningerne virker inspirerende på praktiklærerne og skolerne.

Kolding Pædagogseminarium

- 1984 - : Sikrer pædagoger til skolernes SFO.

Ungdomsskolen

- 1946: I aftentimerne i folkeskolernes lokaler (Lov 1942).
1960: Egne lokaler på Blæsbjergskolen.
1965: Fuldtidsansat leder.
1971: Egne lokaler på Fabriksvej.
1996: Egne lokaler på C. F. Tietgensvej.

PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning)

- 1935: Lægeautoriseret talepædagog ansættes til taleundervisning.
1956: Skolepsykolog.
1970: Skolepsykologisk kontor.
1997: PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning).

Skolebibliotekstjenesten

- 1906: Børnebibliotek til hjemlån på hver af de 3 skoler.
- 1966: Konsulent og udvalg.
- 1999: Pædagogisk Central, Ålegården 4.

Kolding kommunale Musikskole

- 1968: Leder fastansættes.
- 1983: Musikalsk Grundkursus.

SFO (skolefritidsordning)

- 1985: 2 skoler med 44 pladser.
- 1993: 8 skoler med 472 pladser.
- 2004: Alle skoler med 2.400 pladser.

Kolding kommunale Billedskole

- 1985: Lokaler på Kolding Seminarium.
- 1995: Lokaler på Trappergården.

Kolding Naturskole

- 1990: Konsulent.
- 1992: "Naturskolen".
- 2001: "Perlen".

Heldagsskolen "Elmegården"

- 1991: Kommunal/selvejende + leder + bestyrelse.
- 2010: Nedlægges 3. maj.
- 2010: Flyttes 1. august til Vamdrup som en skole i Kolding Kommunes regi under navnet Rådhuskolen med 50 elever.
Bestyrelsesformænd:
Viceskoleledende Bruno Pedersen 1991 - 1999.
Skoleledende Ib Hansen afløste Bruno Pedersen og fungerede frem til skolens nedlæggelse.

NOTER MED RESUMERENDE OVERSIGTER OG TABELLER

NOTE 1 - INDBYGGERTAL I KOLDING

År	Antal indbyggere
1696:	995
1769:	1.200
1801:	1.672
1834:	2.309
1840:	2.611
1855:	3.476
1870:	5.400
1880:	7.141
1890:	9.658
1901:	12.516
1931:	22.141
1940:	25.383
1950:	31.151
1955:	33.268
1960:	35.206
1970:	52.626
1980:	56.010
1985:	57.001
1990:	57.615
1995:	60.040

NOTE 2 - ELEVER I DE FIRE SKOLEFORMER I KOLDING 1815 - 1996

- Statens latinskeole og dens afløsere i privat-kommunalt regie:
Kolding lærde skole + private skoleholdere
1815: 100 børn i undervisningspligtig alder.
Vejle Amts højere Realskole (1856 - 80)
1856: 26 elever.
1865: 50 elever.
1870: 100 elever.
Kolding Latin- og Realskole (1880 - 1916)
1880: 124 elever.
1886: 212 elever.
1895: 145 elever.
1901: 188 elever.
- Almueskolevæsenet: Se "[Almueskolelovens skoler i 1800-tallet](#)".
- Folkeskolerne:
1904: - 1.590 elever i undervisningspligtig alder.
1909: - 1.830 elever i undervisningspligtig alder.
1930: - 1.920 elever i undervisningspligtig alder
1946: - 2.422 elever i undervisningspligtig alder.
- Privatskolerne:
Også i Kolding etableredes skoler i privat regi i 1800-tallets sidste halvdel ud over de to "halvprivate" realskoler fra 1856 og 1880.
I 1904 var der 12 privatskoler i Kolding:
  - Fru Wrigsteds Skole på Staldgården.
  - Fru Jessens Skole i Karolinegade.
  - Frk. A. Jessens Skole.
  - Fru Jørgensens Skole.
  - Frk. Maus Skole i Katrinegade/Zahns-gade.
  - Karl Hansens Forberedelsesskole i Vestergade.
  - Frkn. Richter og Hansens Skole i Vestergade.
  - Sct. Michaels Skole (1882) i Kralundsgade.
  - Døtreskolen af 1881 i Katrinegade.
  - Frk. Strårups Institut i Blæsbjerggade.
  - Løjtnant Hansens Drengeskole i Låsbygade.
  - Kolding private Realskole (1890).

Deres samlede elevtal var 455, hvoraf 375 elever var i skolepligtig alder.

De 3 folkeskoler havde 1.590 skolepligtige elever og Kolding Latin- og Realskole havde 135 skolepligtige elever.

1. september 1996 så privatskolebilledet således ud:

Kolding Realskole:	514	elever
Sct. Michaels Skole:	375	-
Kolding Friskole:	134	-
Lykkegårdsskolen:	137	-
I alt	<u>1.160</u>	elever

Heraf var 890 skolepligtige børn fra Kolding. Det tilsvarende elevtal i folkeskolerne var 4.779. Se oversigten nedenfor med "søjlerne" Folkeskolen og Private eksamensskoler.

Oversigt over folketal, fødsler og elevtal i Kolding 1953 - 1996

År	Folketal pr. 31/12	Antal fødsler	Skolesø- gende børn pr. 1/9	Undervisningspligtige børn pr. 1/9				
				Folke- skolen	Gymna- siet	Priv. eks. skoler	Andre priv. skoler	I alt
1953	32.474	624	5.013	3.271	149	220	117	3.770
1954	33.105	599	5.271	3.580	152	243	130	4.093
1955	33.268	673	5.666	3.774	186	218	118	4.316
1956	33.597	619	5.809	3.877	195	191	138	4.417
1957	33.650	577	5.883	3.974	176	172	154	4.490
1958	34.093	583	6.047	3.916	144	177	168	4.391
1959	34.574	575	6.112	3.972	81	167	154	4.387
1960	35.206	621	6.064	3.880	31	132	167	4.211
1961	35.729	590	6.004	3.791	0	274	168	4.065
1962	36.162	635	5.962	3.736	7	274		4.010
1963	36.563	637	6.031	3.752	7	315		4.067
1964	37.049	650	6.091	3.760		273		4.033
1965	36.959	730	6.045	3.679		302		3.981
1966	36.807	659	6.130	3.634		306		3.940
1967	36.960	658	6.173	3.580		321		3.901
1968	36.995	600	6.326	3.608		275		3.883
1969	39.561	619	6.593	3.861		327		4.188
1970	52.626	765	8.476	5.532		348		5.880
1971	53.208	863	8.842	5.468		357		5.825
1972	53.872	915	9.193	6.293		461		6.754
1973	54.458	818	9.384	7.117		565		7.682
1974	54.523	802	9.499	7.216		566		7.782
1975	54.434	814	9.641	7.192		614		7.806
1976	54.617	676	9.642	7.194		612		7.806
1977	55.101	695	9.845	7.137		650		7.787
1978	55.288	698	9.932	7.072		698		7.770
1979	55.769	660	9.930	7.101		696		7.797
1980	56.010	610	9.941	7.031		685		7.716
1981	56.321	609	10.013	6.862		700		7.562
1982	56.418	592	9.802	6.678		700		7.378
1983	56.519	602	9.709	6.546		759		7.305
1984	56.729	555	9.526	6.419		761		7.180
1985	57.001	610	9.297	6.296		732		7.028
1986	57.148	636	8.949	6.107		729		6.836
1987	57.043	608	8.763	5.898		702		6.600
1988	57.128	670	8.508	5.563		779		6.342
1989	57.285	721	8.267	5.334		803		6.137
1990	57.615	698	8.023	5.143		796		5.939
1991	57.982	706	7.857	4.892		823		5.715
1992	58.493	781	7.760	4.812		815		5.818
1993	58.977	814	7.667	4.663		862		5.710
1994	59.558	789	7.702	4.605		867		5.681
1995	60.040	821	7.782	4.653		877		5.688
1996			7.854	4.779		890		5.842

Studentertal fra Kolding lærde skole 1542 - 1992

1542 - 1660:	Det er kun lykkedes at identificere 9 studenter fra Kolding i perioden.
1660 - 1856:	453 - heraf blev 212 præster.
1885 - 1935:	541 (1886 - 1901: 103* og 1910 - 1918: 104).
1935 - 1959:	800 (- 1935: 2 hold/20 - 1950: 2 hold/27 - 1959: 3 hold/62).
1960 - 1970:	1.024.
1971 - 1992:	4.775 incl. HF-studenter

*Studentereksamen af 1871 - dvs. sproglig historisk studentereksamen, der altså blev afholdt 25 gange.

NOTE 3 - LÆRERNE - TITLER - UDDANNELSE - FAGLIG ORGANISERING

Kirkeordinansen 1539: Skoleholder.

Danske lov 1683: Degn (lærer på landet).

Rytterskolerne 1727: Skolemester.

Almueskolevæsenet 1814 i Kolding: Læreren er seminarieuddannet:

- Alle tre har opgaver både i Kolding Kirke og i Borgerskolen 1815.
Lærer, kordegn og klokker Peder Larsen Filstrup 1826 - 72.
- Lærer, degn og klokker Peder Jürgensen omkring 1840.

Overlæreren er cand.theol.:

- Residerende kapellan og overlærer for begge byens skoler Niels Andersen 1860 - 71.
Seminarist fra Jonstrup Seminarium 1832.
Cand.theol. 1853.
- Overlærer for begge byens skoler Fr. Schouboe 1872 - 80.
Residerende kapellan i Nyborg 1880.
Senere seminarieførstander på Skårup Seminarium.

Lærerinder (eksaminerede lærerinder):

1873: Frk. Petrea Andrea Myhre.

1879: 6 fastansatte.

1898: 12 fastansatte.

1904: 22 fastansatte.

1916: Frk. Theodora Deissner - første kvindelige skoleleder i Danmark, som overlærer på Forskolen.

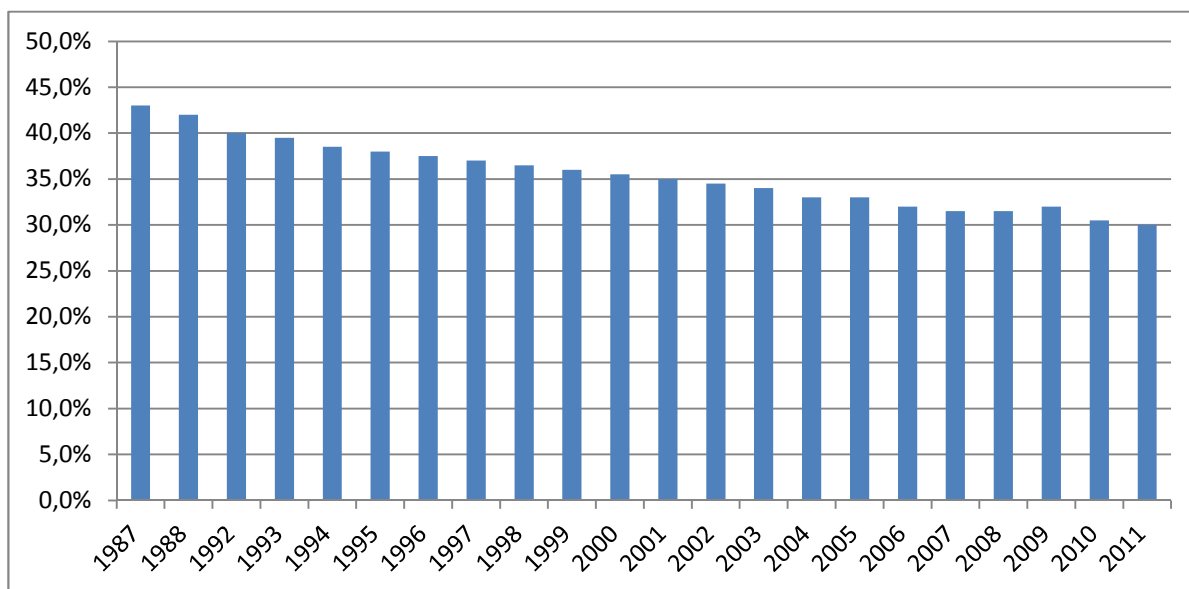
2000: 70 % af uddannede lærere er kvinder.

Ledere ved Kolding kommunale Skolevæsen 1860 - 1996:

Overlærer - skoleinspektør - stadsskoleinspektør - skoledirektør - børne- og uddannelsesdirektør (2006).

Andelen af uddannede mandlige lærere:

Engang var langt de fleste lærere mænd, men i de seneste mange år har stadig færre mænd uddannet sig til lærere. Statistikken viser, at andelen af mænd på landets skoler har været faldende, men fra læreruddannelserne lyder det nu, at man optager flere mandlige studerende end tidligere - det vil kunne ses i statistikken om få år.

Lærernes uddannelse:

Før 1814 var der ikke bestemte uddannelseskraV til lærerne, og man møder i forskellige beretninger lærere med en baggrund som: Student - tidligere soldat - håndværker - tjener hos adelsmand - murer om sommeren og degn om vinteren.

I forbindelse med arbejdet omkring Den store Skolekommission (1789 - 1814) blev det besluttet, at lærerne ved det kommende almueskolevæsen skulle uddannes på seminarier, og der blev taget initiativer fra statens side til oprettelse af sådanne:

1786: Tønder Statsseminarium.

1791: Blågårds Seminarium.

1848: 5 statsseminarier - flere privatseminarier.

1977: 10 statseminarier - 19 private seminarier, bl.a. Kolding Seminarium (1952 - 92).

2000: 10 Centre for videregående uddannelser (CVU).

2010: 7 Professionshøjskoler/University Colleges.

Seminariernes leder: Seminarieforstander - seminarirektor.

Seminariernes lærere: Seminarielærere - seminarieadjunkt - seminarielektor.

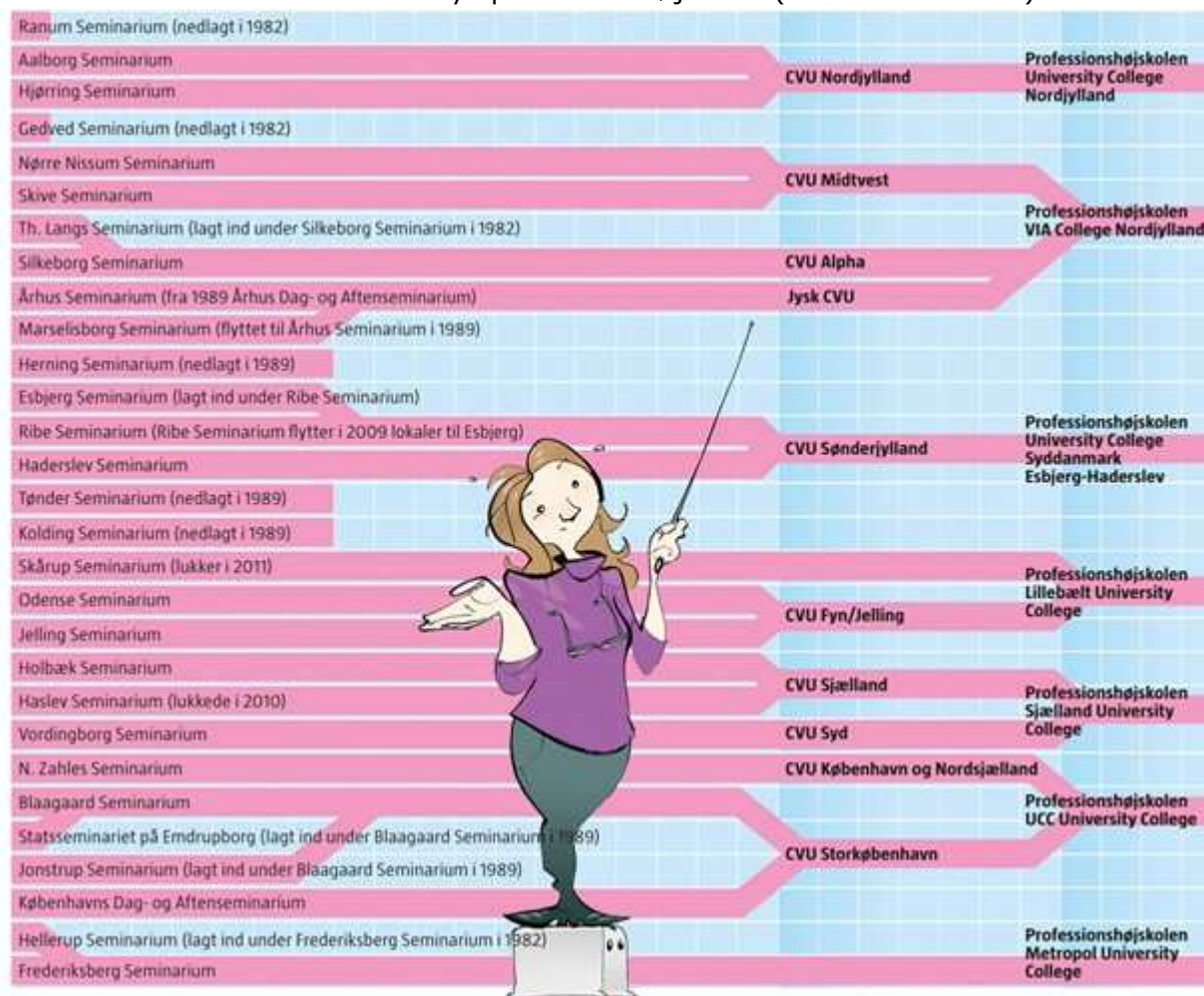
Eleverne: Seminarister - seminarieelever - lærerstuderende.

De færdiguddannede: Seminarister - lærere - professionsbachelorere.

Resume: Først skulle seminarierne uddanne bibelstærke degne, der følte sig som bønder blandt bønder - senere folkeskolelærere, som svor til metodefriheden. I dag er folkeskolelærere blevet professionsbachelorere fra et University College.

Fra seminarium over Center for videregående uddannelser til Professionshøjskole/university college

29 lærerseminarier er blevet til syv professionshøjskoler (fra folkeskolen.dk).

Lærerne organiserer sig på Koldingegnen med egen forening og formand:

Skolelærerforeningen for Vejle Amts søndre Provsti
1859 - 1860 Edvard Rudolph Peter Christian Glumsøe, Kolding.

Indbydelsescomitæer

1860 - 1864 Niels Christian Bramming, Alminde.

1864 - 1867 H. H. Kragh, Højen.

1867 Bang, Herslev, Johansen, Fredericia, von Qualen, Viuf.

Kreds 75

1875 - 1878 S. Thomsen, Dons

Kreds 79

1878 - 1881	L. H. Lund, N. Bjært.
1881 - 1885	H. J. Pedersen, Pjedsted.
1885 - 1886	J. Petersen, Sdr. Stenderup.
1886 - 1889	A. M. Petersen, Taulov.
1889 - 1898	Erik Johansen, Fredericia.
1898 - 1902	Anton Eriksen, Bramdrup.

Kreds 102

1902 - 1903	Anton Eriksen, Bramdrup.
1904 - 1910	P. N. Ibh, Kolding.
1911 - 1917	E. Bruun, Stenderupskov.

Kreds 102 B

1917 - 1919	E. Bruun, Stenderupskov.
1920	Peter Zoffmann, Kolding.
1921 - 1938	K. T. Kjærsgaard, Eltang.
1939	E. Ebbesen.
1940 - 1956	H. Bruun.
1957 - 1960	M. G. Jensen, Sdr. Bjert.
1961 - 1966	Per Scherfig, Kolding.
1967 - 1969	Kristian Kruse, Sdr. Stenderup.

Kreds 111

1970 - 1972	Hans Martin Jepsen, Kolding.
1973 - 1974	Elisabeth Mørch, Kolding.
1975 - 1978	Tage Søgård, Kolding.
1979 - 1988	Per Thornberg.
1988 - 1992	Lars Stagaard.
1992 - 2000	Axel Jørgensen.
2000 -	Anders Petersen.

Danmarks Lærerforening (DLF) stiftes 1874, og Indbydelsescomitteeerne efter den nedlagte "Skolelærerforeningen for Vejle Amts søndre Provsti" tilslutter sig DLF året efter som Kreds 75.

NOTE 4 - KOLDING RÅDHUS

1. Rådhus 1509 - 1582: Omtales i tidens dokumenter.
2. Rådhus 1582 - 1740: Bygget på opfordring af Fr. 2. - kendes fra kobberstikket af byen i 1585.
3. Rådhus 1740 - 1840: Ombygget i 1740 - kendes som rekonstruktion i 1812 på baggrund af kæmnerregnskaberne 1632 - 1812.
4. Rådhus 1840 - 1875: Kendes fra fotografier.
5. Rådhus 1875 - 1925: Kendes fra fotografier.
6. Rådhus 1925 - : Ombygget 1925.

Rådhuset ligger, hvor Rådhuset altid har ligget!

NOTE 5 - BORGMESTRE I KOLDING

Hans Junghans	1759 - 1783
Hans Jørgen Bang	1784 - 1795
Hans Diechmann	1795 - 1808
Christian Westengaard	1809 - 1819
Chr. Estrup	1820 - 1847
T. M. S. Quistgaard	1847 - 1858
M. A. Monrad	1858 - 1877
C. P. C. Schiørring	1877 - 1909
Viggo Baller	1909 - 1914
Edvard Lau	1914 - 1916
Oluf Bech	1916 - 1923
Hans Soll	1923 - 1925
Th. Fischer-Nielsen	1925 - 1930
Valdemar Juhl	1930 - 1937
Knud Hansen	1937 - 1943
Valdemar Juhl	1943 - 1946
Søren M. Jensen	1946 - 1950
Peter Beirholm	1950 - 1962
Peter Ravn	1962 - 1977
Bent Rasmussen	1977 - 1985
Per Bødker Andersen	1985 - 2009
Jørn Pedersen	2009 -

NOTE 6 - VALGOVERSIGT - KOLDING BYRÅD 1870 - 1997

Anm: Kilde Kolding Kommunes valgprotokoller.

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

4. JANUAR 1870

Købmand P. Brandorff
Bagermester H. Jacobsen
Garver Søren Daugaard
Konsul H.H. Grau
Værtshusholder S.Q. Petersen

HØJSTBESKATTEDES VALG

3. JANUAR 1873

Bankdirektør Jacob Warburg
Sagfører M. Zahn
Købmand E.A. Borch
Fabrikant S.W. Bruun

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

4. JANUAR 1876

Konsul H.H. Grau
Sagfører J.L. Hansen
Bager N. Jacobsen
Bankdirektør J.J. Grooss
Avlsbruger H. Daugaard

UDFYLDNINGSVALG AF DEN ALMINDELIGE VÆLGERKLASSE

15. JANUAR 1876

Valg af et byrådsmedlem i stedet for
bager Jacobsen.
Værtshusholder Jens Roed

VALG AF TRE BYRÅDSMEDLEMMER FRA DEN ALMINDELIGE VÆLGER- KLASSE I ANLEDNING AF EN FOR- ØGELSE AF BYRÅDETS MEDLEMSTAL FRA 9 TIL 15

6. JANUAR 1879

Murermester J. Petersen
Tømremester H.F. Winther
Bagermester N. Jacobsen

HØJSTBESKATTEDES VALG

13. JANUAR 1879

Prokurator M. Zahn
Snedker A.L. Johansen
Bakdirektør Jacob Warburg
Købmand E.A. Borch
Købmand C. Nielsen
Købmand C.J. Haas
Tobaksfabrikant S.W. Bruun

UDFYLDNINGSVALG AF DEN

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSE

29. OKTOBER 1879

Valg af et byrådsmedlem i stedet for
bankdirektør Grooss, der var afgået
ved døden.

Vognfabrikant Jens Jensen

UDFYLDNINGSVALG AF DEN ALMIN- DELIGE VÆLGERKLASSE

3. JANUAR 1881

Valg af et byrådsmedlem i stedet for
H.H. Grau, der ønskede at udtræde.
Købmand C. Andersen

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

3. JANUAR 1882

Vognfabrikant Jens Jensen
Sagfører J.L. Hansen
Avlsbruger N. Jensen
Konsul H.H. Grau
Sadelmager N. Hansen
Bankdirektør J. Busse
Redaktør Enevold Sørensen
Skomagermester P. Olesen

HØJSTBESKATTEDES VALG

5. JANUAR 1885

Købmand E.A. Borch
Snedkermester A.L. Johansen
Vinhandler Chr. Friis
Overretssagfører Ludv. Schwensen
Læge Hjalmar Fich
Fabrikant S.W. Bruun
Købmand C. Nielsen

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

3. JANUAR 1888

Sagfører J.L. Hansen
Redaktør Enevold Sørensen
Garver L. Kohl
Avlsbruger N. Jensen
Sadelmager N. Hansen
Murermester H. Nielsen
Købmand A. Jensen
Bankdirektør J. Busse

HØJSTBESKATTEDES VALG

5. JANUAR 1891

Vinhandler Chr. Friis
Overretssagfører H.C. Bennetzen
Købmand E.A. Borch

Snedkermester A.L. Johansen

Købmand C. Nielsen
Fabrikant S.W. Bruun
Læge Hjalmar Fich

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

5. JANUAR 1894

Murermester Hans Nielsen
Sagfører Edv. Lau
Redaktør Enevold Sørensen
Sagfører J.L. Hansen
Købmand A. Jensen
Lærer S.M. Due
Snedker J. Lauritsen
Malers Carl Jensen

UDFYLDNINGSVALG AF DEN ALMINDELIGE VÆLGERKLASSE

4. JANUAR 1896

Toldkontrollør B. Meyer

HØJSTBESKATTEDES VALG

11. JANUAR 1897

Fabrikant A.L. Johansen
Vinhandler Chr. Friis
Læge Hjalmar Fich
Murermester J.A. Hansen
Købmand N.P. Stenderup
Købmand, justitsråd C. Nielsen
Købmand I.O. Brandorff

UDFYLDNINGSVALG AF DE HØJSTBESKATTEDE

23. NOVEMBER 1899

Valg af byrådsmedlem efter afdøde
Hjalmar Fich
Læge P.A. Madvig

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

3. JANUAR 1900

Sagfører Edv. Lau
Redaktør Enevold Sørensen
Sagfører J.L. Hansen
Lærer S.M. Due
Møllebygger N.A. Christensen
Købmand A. Hansen
Arbejder N.P. Hansen
Købmand A. Jensen

UDFYLDNINGSVALG AF DE
HØJSTBESKATTEDE

19. OKTOBER 1901

Valg af et byrådsmedlem i stedet
for afdøde vinhandler Chr. Friis.
Murermester A. Andersen

HØJSTBESKATTEDES VALG

9. JANUAR 1903

Tømrer H.L. Hansen
Fabrikant K. Konstantin Hansen
Grosserer N.A. Outzen
Fabrikant J.A. Hansen
Dr. med. J. Boysen
Agent J. Skjøde
Købmand P. Daugaard

ALMINDELIGE VÆLGERKLASSES VALG

3. JANUAR 1906

Bogtrykker F. Lumbye
Købmand C. Jensen
Læge J.C. Hempel
Redaktør Knud Hansen
Faktor P. Rasmussen
Møllebygger N.A. Christensen
Snedker Christoffer Hansen
Sagfører Edv. Lau

BYRÅDSVALGET

12. MARTS 1909

1. Direktør K. Konstantin Hansen - V
2. Redaktør Knud Hansen - A
3. Sagfører Edv. Lau - V
4. Distriktslæge J.C. Hempel - C
5. Faktor P. Rasmussen - A
6. Lærerinde Alba Christensen-Dalsgaard - V
7. Arbejdsmand P. Nielsen - A
8. Bryggeriarb. A. Lauritsen - V
9. Bankdirektør Oluf Bech - C
10. Maskinarbejder Fr. Sørensen - A
11. Murermester J. Madsen - V
12. Uddeler J.P. Jensen - A
13. Murermester August Poulsen - V
14. Kæmner I.O. Brandorff - C
15. Vognmand Jørgen Madsen - A

Anm: A er Socialdemokratiet,
V er Venstre, C er Højre (Det Konser-
vative Folkeparti)

BYRÅDSVALGET

12. MARTS 1913

1. Kirstine M. Sørensen - A
2. Sagfører Edv. Lau - V
3. Redaktør Knud Hansen - A
4. Købmand Hans Have - C
5. Kommunalærerinde fru Skjøde - V
6. Faktor Peter Rasmussen - A
7. Læge O. Ørkild - V

8. Arbejdsmand P. Nielsen - A
9. Bankdirektør Oluf Bech - C
10. Forretningsfører L. Petersen - V
11. Uddeler J.P. Jensen - A
12. Karetmager P. Breindahl - V
13. Vognmand Jørgen Madsen - A
14. Fru Anna Hagerup - C
15. Fru M. Markussen - V
16. Maskinarbejder Fr. Sørensen - A
17. Sagfører Arndt Petersen - B
18. Møller N. Madsen - V
19. Typograf Karl Sørensen - A

Anm: B er Det Radikale Venstre

BYRÅDSVALGET

8. MARTS 1917

1. Redaktør Knud Hansen - A
2. Direktør K. Konstantin Hansen - V
3. Bankdirektør Oluf Bech - C
4. Uddeler J.P. Jensen - A
5. Fru Kristine Sørensen - A
6. Købmand H. Kelstrup - V
7. Købmand Hans Have - C
8. Arbejdsmand P. Nielsen - A
9. Murermester A.C. Andersen - V
10. Fabrikant J.C. Johansen - C
11. Vognmand Jørgen Madsen - A
12. Kalkulator Aa. Bennike - B
13. Typograf Karl Sørensen - A
14. Karetmager Breindahl - V
15. Skræddermester H. Petersen - C
16. Faktor P. Rasmussen - A
17. Lærer J. Gammelgaard - V
18. Postkontrollør P. Ellerbech - C
19. Købmand H. Soll - A

BYRÅDSVALGET

11. MARTS 1921

1. Uddeler J.P. Jensen - A
2. Købmand Holger Kelstrup - V
3. Konsul Chr. Eff - C
4. Redaktør Knud Hansen - A
5. Købmand H. Soll - A
6. Direktør Chr. Thomsen - V
7. Tømrermester O. Rasmussen - C
8. Tømrer J.C.E. Sørensen - A
9. Møller Nic. Madsen - V
10. Husmoder Kristine Sørensen - A
11. Borgmester Oluf Bech - C
12. Postassistent Chr. Lundbjerg - A
13. Skræddermester H. N. Jensen - V
14. Snedker Chr. Sørensen - A
15. Kalkulator Aage Bennike - B
16. Direktør August Andersen - V
17. Smedemester Johs. Larsen - C
18. Overportør J.N. Laursen - A
19. Arbejdsmand M. Christensen - A

BYRÅDSVALGET

12. MARTS 1925

1. Købmand Th. Fischer-Nielsen - C
2. Konsul Chr. Eff - Særliste
3. Kalkulator Aa. Bennike - B
4. Overvagtmester A. Elkjær - C
5. Redaktør MF Knud Hansen - D
6. Skræddermester Hans Jensen - V
7. Uddeler J.P. Jensen - A
8. Mejeribestyrer V.F. Kjærsgaard - V
9. Ingeniør Johs. Larsen - C
10. Overportør J.N. Laursen - A
11. Tømrermester Oluf Rasmussen - C
12. Bogtrykker P. Rasmussen - A
13. Skrædder C.L. Schmidt - A
14. Købmand H. Soll - A
15. Konsul Chr. Stenderup - C
16. Tømrer J.C.E. Sørensen - A
17. Direktør Kr. Thomsen - V
18. Fabrikant S. Winkler - V
19. Fællesanliggender mellem by og
landsogn, Kriminaldommer Will.
E. Nielsen - V

BYRÅDSVALGET

3. APRIL 1930

Byrådsvalget, der skulle være afholdt
i 1929, blev pga. af indlemmelsesfor-
handlingerne i Kolding udskudt til
1930.

1. Konsul Chr. Stenderup - C
2. Overportør J.N. Laursen - A
3. Redaktør N.E. Therkilsen - V
4. Redaktør Knud Hansen - A
5. Fabriksinspektør H. Bidstrup - C
6. Skrædder C.L. Schmidt - A
7. Direktør N.P. Nielsen - V
8. Uddeler J.P. Jensen - A
9. Landsretssagfører V. Juhl - C
10. Malermester Fr. Andersen - V (IM)
11. Arbejdsmand Rasmus Clausen - A
12. Tømrermester Oluf Rasmussen - C
13. Købmand H. Soll - A
14. Dyrlæge Ivar Hansen Simonsen - D
15. Togfører Marinus Larsen - A
16. Fabrikant P. Beirholm - C
17. Kalkulator Aage Bennike - B
18. Murermester Carl Olling - D
19. Tømrermester A.C. Nielsen - A
20. Bankdirektør Jac. Bech - C
21. Rentier M. Strunge - C

BYRÅDSVALGET

9. MARTS 1933

1. Landsretssagfører V. Juhl - C
2. Redaktør MF Knud Hansen - A
3. Grosserer, konsul Chr.S. Stende-
rup - C
4. Lærer Hans A. Hansen - A
5. Direktør N.P. Nielsen - V

6. Togfører Marinus Larsen - A
7. Tømrermester Oluf Rasmussen - C
8. Købmand H. Soll - A
9. Fabriksinsp. Hagbard Bidstrup - C
10. Arbejdsformand P. Andersen - A
11. Malermester Christian Winding - C
12. Slagteriarbejder Aage Pedersen - A
13. Blikkenslagermester Johs. Bach - V
14. Snedker Jens C. Andersen - A
15. Proprietær L.C. Jørgensen - C
16. Tømrermester Hans Petersen - A
17. Lærerinde E.H. Rosenstand - C
18. Fabrikant P. Beirholm - C
19. Tekstilarb. Ejner Christensen - A
20. Malermester Fr. Andersen - V (IM)
21. Blikkenslager C. Pippenbring - A

BYRÅDSVALGET

4. MARTS 1937

1. Overlærer H.A. Hansen - A
2. Landsretssagfører V. Juhl - C
3. Redaktør S.M. Jensen - A
4. Fabrikant P. Beirholm - C
5. Togfører M. Larsen - A
6. Lærerinde E. Rosenstand - C
7. Tekstilarb. Ejner Christensen - A
8. Blikkeslagermester Johs. Bach - V
9. Arbejdsformand P. Andersen - A
10. Bankdirektør Jac. Bech - C
11. Redaktør Knud Hansen - A
12. Malermester Chr. Winding - C
13. Snedkermester J.C. Andersen - A
14. Proprietær L. Jørgensen - C
15. Maskinarbejder C. Gossmann - A
16. Træskohandler J.B. Jacobsen - V
17. Tømrer Hans Petersen - A
18. Købmand Th. E. Hansen - C
19. Husmoder Anine Lind - A
20. Murermester Ejner Petersen - C
21. Skolebetjent Aage Pedersen - A

BYRÅDSVALGET

5. MAJ 1943

Byrådsvalget blev udskudt først fra 1941, igen fra 1942, begge gange med en såkaldt kongelig anmodning.

1. Togfører M. Larsen - A
2. Landsretssagfører V. Juhl - C
3. Redaktør Søren M. Jensen - A
4. Fabrikant P. Beirholm - C
5. Typograf N. Chr. Andersen - A
6. Folketingsmand Karl Olsen - C
7. Overlærer H.A. Hansen - A
8. Træskohandler J.B. Jacobsen - V
9. Sagfører Hans Pedersen - A
10. Købmand Th.E. Hansen - C
11. Civilingeniør P.H. Clausager - B
12. Arbejdsmand Anders Jensen - A
13. Journalist Ellen Jerking - C
14. Markforvalter Ejner Christensen - A

15. Direktør F. Berring - C
16. Arbejdsmand Peter Ravn - A
17. Direktør Kr. Nørgaard - V
18. Maskinarbejder C. Gossmann - A
19. Repræsentant M. Jørgensen - C
20. Lektor Karen M. Carstens - A
21. Direktør H. Hardorf - C

BYRÅDSVALGET

12. MARTS 1946

1. Redaktør S.M. Jensen - A
2. Landsretssagfører V. Juhl - C
3. Togfører M. Larsen - A
4. Træskofabrikant J.B. Jacobsen - V
5. Overlærer H.A. Hansen - A
6. Fabrikant P. Beirholm - C
7. Arbejdsmand Peter Ravn - A
8. Murermester Th. Nielsen - V
9. Maskinarb. Carl Gossmann - A
10. Direktør H. Hardorf - C
11. Typograf O.T. Rasmussen - K(DKP)
12. Markforvalter Ejner Christensen - A
13. Kommunelæ. Frovin Jørgensen - V
14. Husmoder Anine Lind - A
15. Journalist Ellen Jerking - C
16. Arbejdsmand Anders Jensen - A
17. Slagtermester N.J. Kloster - C
18. Maskinarb. Sven Andersen - A
19. Civilingeniør P.H. Clausager - B
20. Købmand Th.E. Hansen - C
21. Typograf N. Chr. Andersen - A

BYRÅDSVALGET

14. MARTS 1950

1. Fabrikant P. Beirholm - C
2. Redaktør S.M. Jensen - A
3. Slagtermester N.J. Kloster - C
4. Togfører Marinus Larsen - A
5. Fabrikant J.B. Jacobsen - V
6. Skoleinspektør H.A. Hansen - A
7. Skoleinspektør C.D. Nygaard - C
8. Kasserer Peter Ravn - A
9. Revisor Thorkild Jørgensen - C
10. Socialudvalgsformand Carl Gossmann - A
11. Lærer Frovin Jørgensen - V
12. Forretningsfører A. Mikkelsen - E
13. Maskinarbejder Sven Andersen - A
14. Direktør Viggo Andersen - C
15. Husmoder Anine Lind - A
16. Grosserer Jens P. Klinge - C
17. Forretningsfører Ejner Bech - A
18. Murermester Th. Nielsen - V
19. Former Heinrich Madsen - A
20. Assurandør A. Vrist Rønn - C
21. Arb.mand Sv. Christensen - A

Anm: E er Retsforbundet.

BYRÅDSVALGET

2. MARTS 1954

1. Arb.mand Peter Ravn - A
2. Grosserer Jens P. Klinge - C
3. Redaktør S.M. Jensen - A
4. Skoleinsp. Frovin Jørgensen - V
5. Stadsskoleinsp. H.A. Hansen - A
6. Direktør Viggo Andersen - C
7. Forretningsfører Ejner Bech - A
8. Borgmester P. Beirholm - C
9. Togfører M. Larsen - A
10. Murermester Th. Nielsen - V
11. Socialudvalgsformand Carl Gossmann - A
12. Gørtler Walter Petersen - C
13. Husmoder Anine Lind - A
14. Redaktør Vilh. Behrens - V
15. Maskinarb. Sven Andersen - A
16. Overlærer Bernh. F. Hansen - C
17. El-arb. Svend Christensen - A
18. Forretningsfører Johs. Ejler - C
19. Tekstilarb. Villy Lühdorf - A
20. Skolesundhedsplejerske Ida Jørgensen - B
21. Civilingeniør M. M. Pedersen - V

BYRÅDSVALGET

4. MARTS 1958

1. Fabrikant P. Beirholm - C
2. Redaktør S.M. Jensen - A
3. Redaktør Vilh. Behrens - V
4. Folketingsmand Peter Ravn - A
5. Gørtler Walter Petersen - C
6. Stadsskoleinsp. H.A. Hansen A
7. Grosserer J.P. Klinge - C
8. El-arb. Svend Christensen - A
9. Skoleinsp. Frovin Jørgensen - V
10. Fabrikant Poul Sørensen - C
11. Formand Villy Lüdorf - A
12. Fru Asta Laursen - C
13. Kasserer Eigil Reimers - A
14. Civilingeniør H.M. Pedersen - V
15. Bhv.lærerinde H. Jensen - A
16. Skolesundhedsplejerske Ida Jørgensen - B
17. Frk. Elisabeth Eff - C
18. Folketingsmand M. Larsen - A
19. Landsretssagfører M. Høyer - C
20. Maskinarb. Svend Andersen - A
21. Murermester Th. Nielsen - V

BYRÅDSVALGET

6. MARTS 1962

1. Folketingsmand Peter Ravn - A
2. Borgmester Peter Beirholm - C
3. Kasserer Eigil Reimers - A
4. Landsretssagfører M. Høyer - C
5. El-arb. Svend Christensen - A
6. Klichéfabrikant Poul Sørensen - C
7. Skoledirektør H.A. Hansen - A

8. Gørtler Walter Petersen - C
9. Bogb. Sv. Ginnerkov Jensen - A
10. Redaktør Vilh. Behrens - V
11. Arb.formand Arne Dornhoff - A
12. Frk . Elisabeth Eff - C
13. Kriminaloverbetjent Sv. Aa. Wase Petersen - A
14. Fru Asta Laursen - C
15. Pantefogedass. Orla Sørensen - A
16. Civilingeniør M.M. Pedersen - V
17. Husmoder Sonja Andersen - A
18. Formand Kai Ibsen - F
19. Amtsskolekons. Thue Bryndorf- C
20. Viceskoleinsp. A.C. Thomsen - A
21. Værkfører Thomas Thomsen - A

BYRÅDSVALGET

8. MARTS 1966

1. Borgmester Peter Ravn - A
2. Fabrikant Poul Sørensen - C
3. Kriminaloverbetjent Sv. Aage Wase Petersen - A
4. Gørtler Walter Petersen - C
5. Husmoder Sonja Andersen - A
6. Redaktør P.Givskov Christensen-V
7. Typograf Alex Jentsch - A
8. Typograf Bent Rasmussen - A
9. Fru Asta Laursen - C
10. Socialudvalgsformand Svend Christensen - A
11. Entreprenør H.C. Ervald - C
12. Kontorbestyrer Svend Bekke - A
13. Ingeniør J. Agerskov - V
14. Bogb. Sv. Ginnerkov Jensen - A
15. Fagforeningsform. Kai Ibsen - F
16. Trafikass. Paul Nielsen - C
17. Seminarielækt. Ib B. Mogensen-A
18. Murermester Jørgen Krat - A
19. Murermester Viggo Sørensen - C
20. Overass. Vagn Lund Pedersen - A
21. Amtsskolekons. Thue Bryndorf- C

Anm: F er Socialistisk Folkeparti.

BYRÅDSVALGET

3. MARTS 1970

I forbindelse med komunereformen blev Byrådet udvidet til 25 medlemmer.

1. Borgmester Peter Ravn - A
2. Proprietær Hans Chr. Juhl - C
3. Fru Sonja Andersen - A
4. Direktør Per Beck Jensen - V
5. Kriminalass. Sv. Aage Wase Petersen - A
6. Kontorass. Grethe Venborg - A
7. Fabrikant Poul Sørensen - C
8. Arb.konsulent Bent Rasmussen- A
9. Gårdejer Jens P. Jørgensen - V
10. Kontorbestyrer Svend Bekke - A

11. Arb.mand Jens Doktor - A
12. Civiling. Knud E. Reddersen - B
13. Gørtlermester Walter Petersen - C
14. Lærer Bruno Pedersen - A
15. Fru Asta Laursen - C
16. Kedelpasser V. Lauridsen - A
17. Murermester Jørgen Krat - A
18. Lærer Stig Woidemann - V
19. Socialudv.formand Alex Jentsch-A
20. Overingeniør Viggo Nielsen -C
21. Toldbetjent Ole H. Rasmussen - A
22. Fuldmægtig Vagn L. Pedersen - A
23. Gårdejer Hans Sidemann - V
24. Røntgenoverlæge E. Galtung - A
25. Murermester Viggo Sørensen - C

BYRÅDSVALGET

6. MARTS 1974

1. Borgmester Peter Ravn - A
2. Gårdejer Jens P. Jørgensen - V
3. Kontorbestyrer Svend Bekke - A
4. Kriminalass. Sv. Aage Wase Petersen - A
5. Fabrikant Poul Sørensen - C
6. Overtoldbetj. Ole H.Rasmussen-A
7. Arb.mand Jens Doktor - A
8. Distr.ingeniør M. H. Madsen - V
9. Arb.form.chef Bent Rasmussen- A
10. Distriktschef Erik Henriksen - Z
11. Gørtlermester Walter Petersen - C
12. Fru Sonja Andersen - A
13. Politibetjent Johannes Kirk Søndergaard - Q
14. Civiling. Knud E. Reddersen - B
15. Teaterforlægger Per Bødker Andersen - A
16. Kordegn Carl Sørensen - V
17. Socialudv.form. Alex Jentsch - A
18. Fuldmægtig Vagn L. Pedersen - A
19. Købmand Christian Kjærgaard - C
20. Lærer Bruno Pedersen - A
21. Fru Grethe Venborg - A
22. Gårdejer Niels Beck - V
23. Revisor Christen K. Kristensen - Z
24. Overpostbud Kaj Juhl - A
25. Falckredder Hans H. Nielsen - V

Anm: Z er Fremskridtspartiet,
Q er Kristeligt Folkeparti.

BYRÅDSVALGET

7. MARTS 1978

1. Borgmester Bent Rasmussen - A
2. Gårdejer Jens P. Jørgensen - V
3. Kriminalass. Sv. Aage Wase Petersen - A
4. Købmand Christian Kjærgaard - C
5. Kontorbestyrer Svend Bekke - A
6. Kontorass. Grethe Venborg - A
7. Kordegn Carl Sørensen - V

8. Revisor Christen Kragh - Z
9. Socialudv.form. Alex Jentsch - A
10. Købmand Th. Simonsen - C
11. Overtoldbetjent Ole H. Rasmussen - A
12. Skatterådsmedl. Gunhild Due - F
13. Fru Marie Tastesen - A
14. Gårdejer. Peter Skov Christensen-V
15. Civiling. Knud E. Reddersen - B
16. Fru Sonja Andersen - A
17. Gårdejer Niels Beck - V
18. Teaterf. Per Bødker Andersen - A
19. Ejendoms. H. Bjerregaard - Z
20. Sygehusportør Bent G. Jensen - A
21. Lærer Aase Meyn - C
22. Sekretær Else Damgaard - A
23. Ingeniør Jens Agerskov - V
24. Afd.form. Carla Lütsen - A
25. Arb.mand Alfred Jacobsen - F

BYRÅDSVALGET

17. NOVEMBER 1981

1. Borgmester Bent Rasmussen - A
2. Gårdejer Peter S. Christensen - V
3. Teaterf. Per Bødker Andersen - A
4. Sygehusportør Bent G. Jensen - A
5. Distr.toldch. V. Bruno Andersen-C
6. Soc.udv.formand Alex Jentsch -A
7. Fru Gunhild Due - F
8. Direktør Poul Walsted - Z
9. Kasserer Kai Bekke - A
10. Kordegn Carl Sørensen - V
11. Overtoldbetj. Ole H.Rasmussen-A
12. Overlærer Aase Meyn - C
13. Fru Sonja Andersen - A
14. Viceskoleinsp. Bruno Pedersen - A
15. Lærer Villy Søvnald - F
16. Gårdejer Jørgen Jessen - V
17. Kontorass. Grethe Venborg - A
18. Kontorass. Dora Rossen - Z
19. Sekretær Else Damgaard - A
20. Fru Hanne Skov - V
21. Rektor Leif Stenlev - B
22. Fru Marie Tastesen - A
23. Købmand Chr. Kjærgaard - C
24. Sygehjælper Tove Vemmelund- A
25. Bhv.pædagog Rita Kristensen - F

BYRÅDSVALGET

19. NOVEMBER 1985

1. Borgm. Per Bødker Andersen - A
2. Fhv. distriktstoldchef V.Bruno Andersen - C
3. Viceborgmester Alex Jentsch - A
4. Gårdejer Peter S. Christensen - V
5. Fru Gundhild Due - F
6. Viceskoleidir. Bruno Pedersen - A
7. Overlærer Aase Meyn - C
8. Vicetoldinsp. Ole H. Rasmussen-A
9. Fagfor.form. Vilhelm Jørgensen-A

10. Gårdejer Jørgen Jessen - V
11. Lærer Villy Søvnal - F
12. Beskæftigelseskoordinator Iver Schriver - A
13. Direktør S. Trillingsgaard - C
14. Ekspeditrice Mona B. Lassen - A
15. Fru Hanne Skov - V
16. Sekretær Else Damgaard - A
17. Fritidshj.leder Tonny Jensen - F
18. VVS-install. Svend V. Madsen - C
19. Kontorass. Bent G. Jensen - A
20. Kunsulent Peter Fink - A
21. Hr. Jens Møller - Q
22. Fru Marie Tastesen - A
23. Lærer Lis Ravn Ebbesen - F
24. Stud. Lars Møller-Sørensen - V
25. Fru Tove Vemmelund - A

BYRÅDSVALGET

21. NOVEMBER 1989

1. Gårdejer Jørgen Jessen - V
2. Lærer Villy Søvnal - F
3. Borgm. Per Bødker Andersen-A
4. Gårdejer J. Chr. Thulstrup - C
5. Handlsjurist Lars Møller-Sørensen - V
6. Lærer Lis Ravn Ebbesen - F
7. Kontorass. Bent G. Jensen - A
8. Revisor Christen Kragh - Z
9. Ejendomsmægler Hans Lind - J
10. Direktør S. Trillingsgaard - C
11. Specialarb. John Bondebjerg - F
12. Viceskoledir. Bruno Pedersen - A
13. Kordegn Carl Sørensen - V
14. Adjunkt Margit Vestbjerg - F
15. Beskæftigelseskoordinator Iver Schriver - A
16. Gårdejer Jens Andersen - V
17. Hr. Jens Møller - Q
18. Lærer Ib Hansen - F
19. Vicetoldinsp. Ole H. Rasmussen-A
20. Advokat Henning Lyhne - C
21. Pens. W. Gessner Petersen - J
22. Sekretær Birthe Christensen - Z
23. Fritidshjemsl. Tonny Jensen - F
24. Socialudv.form. Alex Jentsch - A
25. Sekretær Lis Lykke Skov - V

Anm: Liste J er Borgerlisten.

Nr. 20 Henning Lyhne blev i 1990 afløst af exam. assurandør Poul Agertoft, der i 1992 blev afløst af tandlæge Inger Klarskov Petersen.

Nr. 5 Lars Møller-Sørensen blev i 1992 afløst af farvehandler Inga Damkjær.

Nr. 12 Bruno Pedersen blev i 1992 afløst af fru Grethe Nielsen.

BYRÅDSVALGET

16. NOVEMBER 1993

Liste A

1. Borgmester Per Bødker Andersen
2. Afdelingschef Iver Schriver
3. Skoleinspektør Dan Nielsen
4. Vicetoldinsp. Ole H. Rasmussen
5. Fru Grethe Nielsen
6. Ass. Bent Ginnerskov Jensen
7. Typograf Gunnar Storm Thomsen
8. Forrretningsdr. Søren Rasmussen

Liste C

1. Gårdjer Jens Chr. Thulstrup
2. Statsaut. ejendomsmægler Peter Møller Jensen

Liste F

1. Overlærer Villy Søvnal
2. Lektor Margit Vestbjerg
3. Skoleinspektør Ib Hansen
4. Overlærer Lis Ravn Ebbesen
5. Specialarbejder John Bondebjerg
6. Erhvervsanalytiker Annette Thorssen

Liste V

1. Gårdejer Jørgen Jessen
2. Kordegn Sørensen
3. Sekretær Lis Lykke Skov
4. Salgskonsulent Hanne Herzog
5. Receptionsass. Henrik Knudsgaard
6. Direktør Vagn Mørup
7. Gårdejer Jens Andersen
8. Sygeplejerske Liss Gydesen

Liste Z

1. Revisor Christen Kragh

Liste F, nr. 1 Villy Søvnal blev i 1994 afløst af socialrådgiver Else Danø.

Liste C, nr. 2 Peder Møller Jensen er løsgænger fra september 1996.

BYRÅDSVALGET

18. NOVEMBER 1997

Liste A

1. Borgmester Per Bødker Andersen
2. Kontorchef Iver Schriver
3. Skoleinspektør Dan Nielsen
4. Vicetoldinsp. Ole H. Rasmussen
5. Typograf Gunnar Storm Thomsen
6. Overass. Bent Ginnerskov Jensen
7. A-kasseleder Thorkild Hansen
8. Gartnerform. Torben N. Lauritzen
9. Skoleleder Anne-M. Christensen

Liste B

1. Uddannelsesleder Henrik Larsen

Liste C

1. Gårdejer Jens Chr. Thulstrup
2. Arkitekt Martin Peyrath

Liste F

1. Lektor Margit Vestbjerg
2. Specialarbejder John Bondebjerg
3. Lærer Lis Ravn Ebbesen

Liste O (Dansk Folkeparti)

1. Distriktschef Bjarne Juel Møller
2. Amtsrådsmedlem Dora Rossen

Liste V

1. Gårdejer Jørgen Jessen
2. Gårdejer Svend Brodersen
3. Sekretær Lis Lykke Skov
4. Salgskonsulent Hanne Herzog
5. Receptionschef Henrik Knudsgaard
6. Kordegn Carl Sørensen
7. Sygeplejerske Liss Gydesen

Liste Z

1. Reg.revisor Christen Kragh

Liste F, nr. 2 John Bondebjerg erstattes i august 1998 af Michael Clemensen.

Liste V, nr. 4 Hanne Herzog erstattes i december 1999 af gårdejer Jens Andersen.

Liste Z, nr. 1 Christen Kragh forlader Fremskridtspartiet i januar 2000 og bliver løsgænger.

NOTE 7 - SKOLEKOMMISSIONSFORMÆND 1814 - 1989 OG SKOLEUDVALGSFORMÆND 1869 - 1994

Skolekommissionsformænd 1814 - 1989

Sognepræst Jens Johan Garnæs	1813 - 1817
Sognepræst Peter A. Blichert	1817 - 1837
Sognepræst J.S.H. Galskjøt	1837 - 1849
Sognepræst I.B.M. Gad	1849 - 1874
Sognepræst H.C. von Leunbach	1874 - 1883
Sognepræst Frederik Thorup Schjøtt	1883 - 1893
Sognepræst Harald Lunddahl	1894 - 1899
Sognepræst W.M. Kiørboe	1899 - 1926
Redaktør Erik Hansen	marts - april 1926
Sognepræst Benedict Nordentoft	1926 - 1934
Tømrmester Oluf Rasmussen	1934 - 1935
Malermester Chr. Winding	1935 - 1937
Togfører M. Larsen	1937 - 1943
Adjunkt Karl Olsen	1943 - 1946
Markforvalter Ejner Christensen	1946 - 1950
Assurandør A. Vrist Røn	1950 - 1952
Grosserer J. P. Klinge	1952 - 1962
Bogbinder Sv. Ginnerskov Jensen	1962 - 1966
Fru Asta Laursen	1966 - 1974
Overtoldbetjent Ole H. Rasmussen	1974 - 1989

Skoleudvalgsformænd 1869 - 1994

Borgmester M. A. Monrad	1869 - 1876
Borgmester P. Schjørring	1876 - 1909
Sagfører Edv. Lau	1909 - 1915
Bankdirektør Oluf Bech	1915 - 1917
Kriminaldommer Will. E. Nielsen	1917 - 1929
Tømrmester Oluf Rasmussen	1929 - 1937
Overlærer, senere skoleinspektør H.A. Hansen	1937 - 1953
Forretningsfører Ejner Bech	1953 - (død) 1956
Elarbejder, senere viceborgmester Sv. Christensen	1956 - 1970
Fru Sonja Andersen	1970 - 1986
Overtoldbetjent Ole H. Rasmussen	1986 - 1994

NOTE 8 - SKOLEFORVALTNINGENS ADRESSER

- Skolevæsenet blev indtil 1958 ledet fra kontoret på skoleinspektørens/stadsskoleinspektørens skole.
- Det Grønne Værelse på Rådhuset husede 1958 - 63 skolevæsenets ledelse og kaldtes fra 1960 Skoleforvaltningen, der herefter har følgende adresser og navne:
- Skoleforvaltningen, Rendebanen 4, 1963 - 1971
- Skoleforvaltningen, Ålegården 4, 1971 - 1978
- Skole- og Idrætsforvaltningen, Ålegården 4, 1978 - 1998
- Skole- og Idrætsforvaltningen, Ålegården 1, 1998 - 2006
- Børne- og Uddannelsesforvaltningen, Ålegården 1, 1. april 2006 -

Skolevæsenets chefer:

Niels Andersen	1860 - 1871
Fr. Schouboe	1872 - 1880
Peter Siersted	1880 - 1892
Niels Tradsborg	1892 - 1923
Kristian Kjær	1923 - 1926
Peder Blom	1927 - 1942
Im. Hølund	1943 - 1952
H.A. Hansen	1953 - 1962
Nik. Nielsen	1962 - 1975
Arne V. Christensen	1975 - 1982
Martin Duus	1982 - 1996
Ib Hansen	1996 -

Cheftitlerne i perioden:

Overlærer	- 1892
Skoleinspektør	1892 - 1946
Stadsskoleinspektør	1946 - 1960
Skoledirektør	1960 - 2006
Børne- og uddannelsesdirektør	2006 -

NOTE 9 - BESTEMMELSER OM EKSAMENER FOR BØRN OG UNGE

- Bekendtgørelse af 18. september 1855 om afgangseksamen for realdisciple:
En officiel plan for realundervisningen og en lovsikring af begrebet realeksamen.
Bestemte slutmål om paratviden.
En eksamen, som afspejler undervisningen.
Et afgangsbevis.
Undervisningen henhører under de lærde skoler, men kan foregå på kommunale og private skoler.
Eksamen aflægges på en lærd skole eller som privatist på Københavns Universitet.
Ministeriet for Skole- og Undervisningsvæsenet/Kultusministeriet kan give eksamensret til kommunale og private skoler efter ansøgning og efter bestemte kriterier.
  - Bekendtgørelse af 1859 om afgangseksamen af højere eller lavere grad:
Undervisningen kan foregå på de lærde skoler, kommunale skoler og privatskoler.
Eksamen kan tages på en lærd skole, skoler tillagt eksamensret og som privatist på Universitetet.
  - Anordning om almindelig forberedelseksamen af 1881, også kaldet præliminæreksamen:
Øvrige brugere af loven er Kolding Døtreskole (1889 - 1903) og Kolding Realskole (1890 - 1963) - se afsnittene om skolelovene 1814 - 1993!
  - Lov om højere Almenskoler af 1903 blev brugt af:
Kolding Latin- og Realskole (1880 - 1916)*
Kolding højere Almenskole (1916 - 1948)**
Kolding Gymnasium (1948 - 1975)
Kolding Døtreskole (1903 -)
Kolding distriktsskoler (1947/51 -)
- * [Se afsnittet om skolelovene 1814 - 1993](#)
- ** 1910 - 18: Kun 1 hold nysproglig linje pr. år.
1916: Første hold matematisk/naturvidenskabelig linje.
1919 - 1940: 2 hold - 1 af hver pr. år.

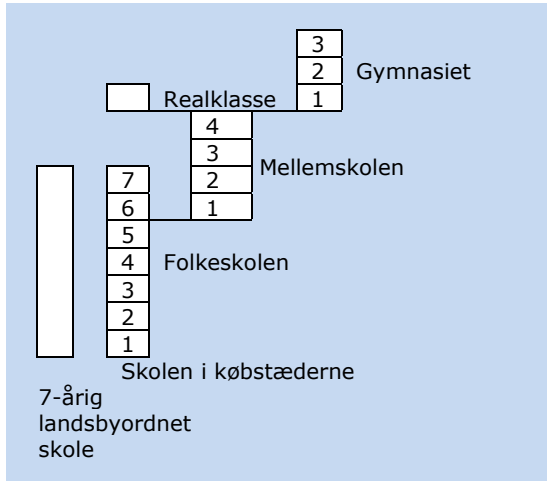
NOTE 10 - OVERSIGT OVER FOLKESKOLELOVENES VEDTAGELSEÅR

1814
1899 - 1904*
1937
1958
1975
1989
1993

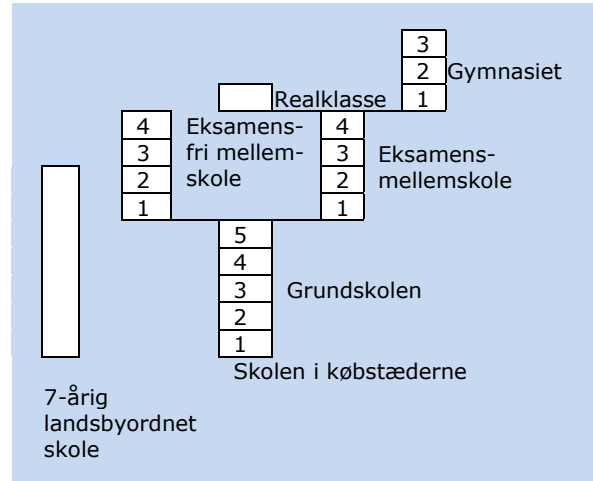
*1903: "Lov af 1903 om højere almenkole" havde til formål i forlængelse af Folkeskolelovene 1899/1904 at skabe en sammehængende struktur i landets skolevæsen - populært sagt "bygge bro mellem skolesystemerne". [Se note 11](#).

NOTE 11 - STRUKTURER I 1900-TALLETS SKOLE

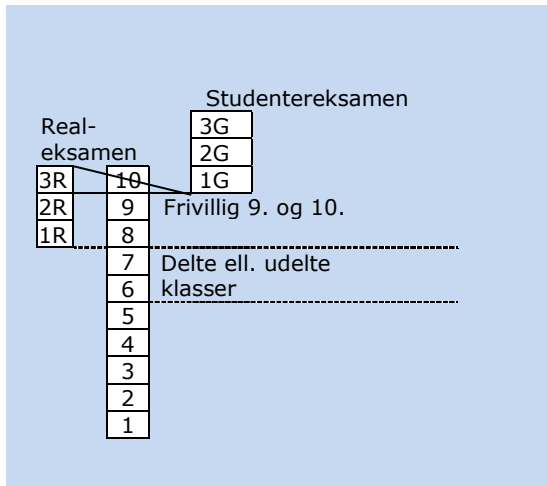
Skoleloven 1903

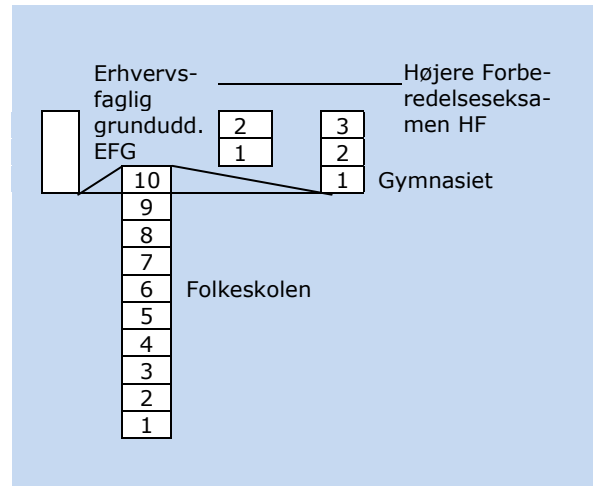
Skoleloven 1937

Skoleloven 1958

Skoleloven 1975

NOTE 12 - KARAKTERSKALAER I FOLKESKOLEN

Ørstedskalaen

I det meste af 1800-tallet og frem til 1963 anvendtes Ørstedskalaen i folkeskolen.

Skalaen så oprindeligt sådan ud:

ug:	Udmærket	6
mg:	Meget godt	5
g:	Godt	4
tg:	Temmelig godt	3
mdl:	Mådeligt (=middelmådigt)	2
slet:	Uantageligt (= eleven har overhovedet ikke lagt kundskaber i faget for dagen i forhold til sit klassetrin).	1

Hver karakter havde en talværdi, og ofte brugte man kun tallene.

Senere tilføjedes + og/eller - til de første 5 karakterer, hvilket gav 14 trin.

Senest så skalaen således ud med talværdierne efter anordning af 10. marts 1938 som ændret 6. februar 1943:

ug:	6	15
ug-:	5 $\frac{2}{3}$	14 $\frac{2}{3}$
mgx:	5 $\frac{1}{3}$	14 $\frac{1}{3}$
mg:	5	14
mg-:	4 $\frac{2}{3}$	13 $\frac{2}{3}$
gx:	4 $\frac{1}{3}$	12 $\frac{2}{3}$
g:	4	12
g-:	3 $\frac{2}{3}$	10 $\frac{2}{3}$
tgx:	3 $\frac{1}{3}$	9 $\frac{1}{3}$
tg:	3	8
tg-:	2 $\frac{2}{3}$	5 $\frac{1}{3}$
mdlx:	2 $\frac{1}{3}$	2 $\frac{2}{3}$
mdl:	2	0
slet:	1	-16

Til bestået mellemskoleeksamen krævedes i såvel årsgennemsnit som i eksamensgennemsnit mindst 10,75.

Til bestået realeksamen krævedes mindst 11,0 i de to gennemsnit.

For at bestå en tillægsprøve i et enkelt fag krævedes mindst karakteren g.

13-skalaen - 1963

- 13: Den usædvanligt selvstændige og udmærkede præstation.
- 11: Den udmærkede og sikre præstation.
- 10: Den udmærkede og rutineprægede præstation.
- 9: En præstation over middel.
- 8: En middelgod præstation.
- 7: En jævn præstation lidt under middel.
- 6: En usikker - men nogenlunde tilfredsstillende præstation.
- 5: En usikker og mangelfuld præstation.
- 03: En ikke tilfredsstillende præstation.
- 00: Den helt uantagelige præstation.

7-trinsskalaen - 2006

- 12: Fremragende (ingen eller få uvæsentlige mangler).
- 10: Fortrinlig (nogle mindre væsentlige mangler).
- 7: Godt (adskillige mangler).
- 4: Jævn (adskillige væsentlige mangler).
- 2: Tilstrækkeligt (det minimalt acceptable).
- 0: Utilstrækkeligt.
- 3: Ringe.

Sammenligning af 13-skalaen og 7-trinsskalaen

13	12	Fremragende (ingen eller få uvæsentlige mangler).
11		
10	10	Fortrinlig (nogle mindre væsentlige mangler).
9		
8	7	Godt (adskillige mangler).
7	4	Jævn (adskillige væsentlige mangler).
6	2	Tilstrækkeligt (det minimalt acceptable).
		Bestået
5		
3	0	Utilstrækkeligt.
0	-3	Ringe.

Med den gamle skala placerede man eleven i det øvre eller nedre område. I dag skal eleven starte på 12, når han eller hun kommer ind ad døren, og derfor ser man så på fejl eller mangler i forhold til fagets mål.

Omregningstabel til den nye karakterskala

Sammenhængen mellem den nye og den gamle karakterskala.

= Gammel karakterskala (13-trins-skala)

= Ny karakterskala (7-trins-skala)

6,0	2,0	7,7	5,3	9,4	9,0
6,1	2,2	7,8	5,5	9,5	9,2
6,2	2,4	7,9	5,8	9,6	9,4
6,3	2,6	8,0	6,0	9,7	9,6
6,4	2,8	8,1	6,2	9,8	9,8
6,5	3,0	8,2	6,4	9,9	10,0
6,6	3,2	8,3	6,6	10,0	10,2
6,7	3,4	8,4	6,8	10,1	10,4
6,8	3,6	8,5	7,1	10,2	10,5
6,9	3,7	8,6	7,3	10,3	10,7
7,0	3,9	8,7	7,5	10,4	10,8
7,1	4,1	8,8	7,7	10,5	11,0
7,2	4,3	8,9	8,0	10,6	11,2
7,3	4,5	9,0	8,2	10,7	11,4
7,4	4,7	9,1	8,4	10,8	11,6
7,5	4,9	9,2	8,6	10,9	11,8
7,6	5,1	9,3	8,8	11*	12,0

*og højere.

NOTE 13 - BEGIVENHEDER OG FAKTORER, DER FIK INDFLYDELSE PÅ UDVIKLINGEN AF SKOLEVÆSENET I PERIODEN 1800 - 1914

Napoleonskrigene/Englandskrigen 1801 - 1815

- Staten: En mindre og fattigere statsmagt.
Kongen mister flåden 1801 og Norge 1814.
København ødelægges ved bombardementer 1807.
Hele landet lider under væbnede venners og fjenders hærgen og smitsomme sygdomme.
Staten går bankerot i 1813.
Søfart og udenrigshandel svækkes.
Beskatningsgrundlaget svækkes markant.
- Kolding: Spanske troppers bekostelige indkvartering.
Koldinghus nedbrænder i 1808.
Omsætning i byen i forbindelse med slottet ophører for altid.
Byen går ind i en længere stagnationsperiode.
- Grundloven af 1849: Tilsikrede kommunerne "under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender". Først ved grundlovsændringen af 1866 udmøntedes denne ret i "Købstadskommunalloven af 1869".
- Danmark: Der skete på alle felter en gradvis udvikling fra enevældedominans til folkestyre: Valgret i forskellige former afprøves - Kongens magt contra de folkevalgte magt afbalanceres. Borgere contra bønder prøver kræfter - De religiøse vækkelser - Partierne - Andelsbevægelsen - Fagbevægelsen - De 4 lokale aviser - Provisorietiden - Systemskiftet - Den lige og almindelige valgret til folketing og byråd.
- Kolding: Bystyre og skolevæsen udvikler sig under øget engagement og selvstændiggørelse til løsning af egne problemer. Bevægelser, partier, aviser, foreninger arbejder sammen om forandringer i lokalsamfundet, herunder skolerne.

Krigene 1848 - 1851 og 1864

- Staten: En endnu fattigere og mindre nation.
Krigen tærer på økonomien.
Danmark mister hertugdømmerne - mest smerteligt er tabet af Sønderjylland.
Statens position som lilleputstat i skyggen af et stadig stærkere Tyskland er næsten ubærlig for det nationalliberale Danmark.
Følelsen af at have svigtet landsmændene syd for grænsen nager.
Den traumatiske og bekostelige opførelse af Københavns befæstning splitter partierne.
- Kolding: Lider under indkvarteringer, ødelagte huse og kamphandlinger (18. april 1849).
Nyder godt af de 8 sognes indlemmelse som nyt handelsopland.
Nyder godt af ny status som grænseby.
Modtager dygtige sønderjyder, som flygter fra Tyskland for at undgå soldatertjeneste i den tyske hær.

Indbyggertallet stiger på grund af

- Danmark: Øget folkesundhed.
Stigende indvandring fra land til by.
Forbedrede transportmuligheder (veje - baner - havne).
Begyndende industrialisering.
Offentlige faciliteter og anlæg.
- Kolding: Jernbane og banegård 1866.
Havnen udvides.
Gasværk 1861.
Vandværk 1886.
Elektricitetsværk 1898.
Teknisk Skole.
Handelsskole.
Bankerne.
Industrivirksomheder: Møbler, maskiner, tekstilvarer, tobak, bryggeriprodukter, kaffe, chokolade, sæbevarer og brød.

Børnearbejde

Børns arbejdskraft var efterspurgt fra gammel tid, selv efter den 2. verdenskrig i landbrug, handel, håndværk, industri, og i hjemmene. Det tog lovgivningen højde for i skolelovene og i udformningen af skolevæsenet = byernes formiddags- og eftermiddagsklasser og landsbyskoleordningen helt frem til 1958 med 2 - 4 klassetrin, hverandendags- og halvdagsundervisning. Jf. også kartoffelferien (= arbejdsferie) og skolegangens ophør med 14 års fødselsdagen, konfirmationen, lærlingetidens begyndelsesår og lovgivningen om begrænsning af børns arbejdstid:

- 1873: Fabrikslov forbød børn under 10 år at arbejde på fabrik - og større børn højst 6 ½ time pr. dag.
1901: Børn skal være 12 år for at måtte arbejde - og da højst 6 timer pr. dag.
1909: Lokal skolevedtægt fastslår, at børn ikke må arbejde i skoletiden.
1911: Halvdagsskolens afskaffelse betød, at børn blev sat til at arbejde før og efter skoletid.

For øvrigt flyttede nissen med på flere felter, hvor børn løste opgaver som: Den lille vogterdreng afløses af avisbudet - mælkedrengen - bydrengen hos bageren, købmanden og slagteren - barnepigen i borgerhjemmene.

Social ubalance og classeskel

Kolding er 1800-tallet igennem en lille fattig by med tidens sociale skel og levevilkår vidt forskellig fra vore dages: Kort barndom 0 - 13 år, udbredt børnearbejde, lave lønninger til især kvinder og børn, hyppige arbejdsløshedsperioder herunder sæsonledighed, ingen forebyggelse af børnesygdomme, ingen eller mangelfuld hjælp under arbejdsløshed, sygdom, invaliditet og alderdom, beskedne boligforhold, beskedent kundskabs- og oplysningsniveau for de fleste og begrænsede muligheder for at bryde det sociale mønster.

Og skolen var dengang som nu et spejl af samfundet!

Se [note 1](#) og afsnit [5](#), [7](#) og [8](#).

NOTE 14 - BEGIVENHEDER OG FAKTORER, DER TEGNER ET BILLEDE AF DEN VERDEN FOLKESKOLEN VAR EN DEL AF I 1900-TALLET

- 1914 - 1918: 1. verdenskrig, der ændrede verden og verdenskortet, nedbrød troen på autoriteterne.
Arbejdsløshed, bolignød, den spanske syge, tuberkulose.
Vi er lukket inde!
- 1918 - 1938: Sønderjylland genforenes med Danmark.
De brølende tyvere.
Mellemkrigstiden/Folkeforbundet.
Børskrakket 1929 i New York.
30-ernes krise med massearbejdsløshed og social uro.
Diktaturstaterne opruster.
Krigsfrygt.
- 1939 - 1945: 2. verdenskrig - verden går amok.
Vareknaphed/rationering.
Besættelsen og befrielsen.
Holocaust og krigsforbrydelserne.
- 1945 - 1955: Verden deles i Øst og Vest/Den kolde krig.
Danmark åbner sig mod Verden: FN og Nato.
Atomkrigsfrygten.
Den 3. verden befrier sig fra Kolonimagterne.
Poliofrygt.
Sparetider og "spare op"-år.
- 1955 - 1970: Turistrejseårene/velstandsstigning/boligbyggeri.
John F. Kennedy, Martin Luther King, heltene i rumkapløbet.
De glade 60-ere.
Velfærdsstaten.
Ungdomsoprøret.
Skolebyggeriet og stigende børnetal 1955 - 1980.
- 1970 - : Kommunalreformen 1970.
EF-afstemningen 1972.
Økonomisk tilbagegang/På vej mod afgrunden 1973 - 1979.
Jordskredsvalget 1973.
Narkotikamisbrug blandt de unge.
Oliekrise/bilfrie søndage.
Vietnamkrigen.
- 1980 - : Kartoffelkuren.
Nedskæringer - faldende børnetal.
Aids dukker op i USA i 1981.
Den kolde krig slutter (1946 - 1989).
Økonomisk genopretning 1983 - 1988.
Indvandring/integration erkendes som et problem fra 1987.
- 1990 - : Sovjetunionen og dets imperium bryder sammen.
Sydafrikas apartheidstyre afskaffes.
Tyskland genforenes.
EU-afstemningen 1993.
Økonomisk boom 1995 - 2008.

NOTE 15 - HVILKE VÆRDIER OG HOLDNINGER HAR VI HOLDT SKOLE PÅ GENNEM TIDERNE?

Pædagogik

- Den man elsker, tugter man.
- Frygten for straf: Ferle og ris, lussinger og spanskrør, læreres psykiske vold og mobning.
- Lysten til at lære som drivkraft: Ros og belønning/learning by doing/anerkendelse af interesser, færdigheder og resultater.
- Var det godt, at revselsesretten blev afskaffet i 1967?

Syn på barnet og barndommen

- Det er sundt for barnet at have alderssvarende opgaver og pligter, herunder at læse lektier.
- Det er vigtigt at føle sig accepteret og anerkendt og værdsat.
- Barndommen er en vigtig og betydningsfuld periode, hvor personligheden dannes gennem udfordringer, motivation og accept.
- Barnet er en nødvendig arbejdskraft og nødvendig for familieøkonomien.
- Barnet er en lille voksen i ufærdig udgave, som skal voksengøres, så barnet kan blive konfirmeret og træde ind i de voksnes rækker.
- Børnene er Danmarks vigtigste råstof og landets fremtid.

Den respekterede lærer

- En tugtemester med mottoet: Herren tugter, den han elsker, straffer hårdt hver søn, han har kær.
- En voksen, som barnet har tillid til og respekterer på grund af hans personlighed, viden kompetence, engagement og empati.
- Lærerstabens sammensætning er vigtig omkring køn, alder, faglig viden og menneskesyn (fx. "en bonde blandt bønder").

Menneskesyn, mål, metoder og midler har været af afgørende betydning og har varieret over tid

- Vi skal dygtiggøre barnet ud fra parolen - Skomager bliv ved din læst - til landbrug, handel, håndværk industri.
- Sætter vi i dag på folkeskoler med idrætslinje, sproglinje, teknikerlinje - naturvidenskabelig linje - fordi vi ønsker talentskoler/eliteskoler?
- Er skolen en eliteskole for de få - eller en folkeskole?
- Lærer vi for erhvervslivet eller for livet?
- Ønsker vi ligestilling mellem kønnene, eller prioriterer vi pigers eller drenges undervisning højest - og deler børnene i rene pigeklasser og drengeskoler og i pigeskoler og drengeskoler - og hvad er argumentationen for at dele og køre udelt?
- Deler vi i boglige og ikke-boglige hold, eller tilbyder vi undervisningsdifferentiering på udelte hold?
- Undervisningen er gratis og foregår på barnets distriktsskole - eller skal forældrene betale for en privatskole valgt efter tradition og sociale kriterier?
- Lige børn leger bedst, så vi foretrækker en skole efter barnets intellektuelle evner, undervisningsparathed og forældrenes sociale status og ambitioner.
- Er "ro, renlighed og regelmæssighed" parolen? - Eller stimulerer vi hellere til nysgerrighed, gåpåmod og kreativitet?

- Foretrækker vi paratviden frem for værktøjer til alene og sammen med andre at kunne til-egne os ny viden?
- Eller er modellen både/og at foretrække frem for enten/eller?

Eksamensfri skole eller eksamensskole?

- Almueskolevæsenet og folkeskolen indtil 1937 - i Kolding indtil 1947/51 - gav et samlet eksamensfrit undervisningstilbud frem til det 14. år.
- Statens latinskoler - og fra 1855 de kommunale og private realskoler - sigtede målrettet mod en afsluttende statsanerkendt afgangseksamen: Klassisk/sproglig og sproglig/historisk studentereksamen (1871), afgangseksamen for realdisciple (1855) og almindelig forberedelseseksamen/præliminæreksamen (1881).
- Med "Lov om højere almenskoler af 1903" etableredes en sammenhængende skolestruktur (se note 11) med mulighed for, efter en grundskole på 4 - 5 år, at afslutte efter 7. klasse eller via en bestået mellemskoleprøve, at tage en eller flere eksamener - mellemskoleeksamen, realeksamen, studentereksamen, ligesom almindelig forberedelseseksamen/præliminæreksamen (1881) fortsat kunne tages fremt til 1963 på Kolding Realskole.
- Med folkeskoleloven af 1937 og de følgende love blev folkeskolens elever i stigende grad tilskyndet til at afslutte skolegangen på et senere tidspunkt og med en eksamen omfattende alle fag eller en afgangsprøve i få eller flere fag efter 9. og 10. klasse. [Se afsnit 6.](#)
- Folkeskolen blev i 1993 i princippet en enhedsskole 0. - 10. klasse.
- I 2007 blev folkeskolens afgangsprøve (FA) obligatorisk for alle.

Karakterer - [Se note 12](#)

Karaktergivningens udformning, berettigelse og funktion har været til diskussion med mellemrum, men alt tyder på, at karakterer og eksamener er kommet for at blive, idet elever, forældre, ungdomsuddannelserne og erhvervslivet ikke har så mange forbehold som den børnepædagogiske verden.

Tidens seks tilbagevendende spørgsmål i skoledebatten:

1. Hvordan vægter vi de forskellige former for intelligens i uddannelserne og hos den enkelte?
2. Hvordan får vi de unge motiveret til et livslangt uddannelsesforløb?
3. Virker eksamener, afgangsprøver, karaktergivning og nationale test som en sortering af eleverne eller som et naturligt og nyttigt afsæt til ungdomsuddannelserne og livslang læring?
4. Har vi de rigtige skoleformer, og lærer børnene nok til at kunne klare sig i en globaliseret verden?
5. Hvordan måler vi skolens resultater og kvalitet - herunder elevernes kundskaber og færdigheder?
6. Folkeskolens placering i integrationsproblematikken omkring tosprogede børn?

Forældreøkonomi og børns skolegang

- 1800-tallets tildeling af fripladser til "velbegavede drenge af ubemidlede forældre" i eksamensskolerne og gratis skolegang for de fattige i Friskolen.
- Et sogns bønder betalte for en klog drengs skolegang på købstadens latinskole.
- 1902: Den første lov om statsstøtte til private skoler.
- 1905: Gratis undervisning i folkeskolen for alle børn i undervisningspligtig alder 7 - 14 år.

- 1946: Gratis skolegang for eleverne i mellemskole- og realafdeling på Kolding højere Almenskole.
- 1954: Gratis skolegang på Kolding Gymnasium.

Er det rimeligt at give forældre med økonomisk formåen/større offervilje bedre mulighed for frit skolevalg end de øvrige forældre?

Løn til de store børn?

- Den lærde skoles peblinge blev bispist og beklædt af kongen ved særlige lejligheder, og de fik betaling for deres deltagelse i kirkekoret - ligesom de havde lov til at gå tiggergang blandt byens borgere.
- Vor tids unge får statsstøtte i form af SU-penge.
- Er det sundt/gavnligt, at de unge bruger tid og kræfter på at arbejde (fx. supermarkeder, grillbarer, udbringning af reklamer, byggemarkeder), og dermed opbygger erhvervserfaring?
- Eller burde de lægge alle kræfter og al energi i skolearbejdet og opnå den bedst mulige beherskelse af fagene i stedet for blot lige at bestå?

LITTERATURLISTE

P. Eliassens Koldingbog 2
Konrad Jørgensens Bogtrykkeri A/S
1910/1975

Kolding i det tyvende århundrede 2
Konrad Jørgensens Bogtrykkeri A/S
1979

"Anordning for Almue-Skolevæsenet i Købstæderne i Danmark
Frederiksberg Slot den 29. juli 1814"
Kroghs Skolehåndbog
1981

Ole Bole kom i skole
Sten Larsen
Gjellerup og Gad
1989

Realskolen 1890 - 1990 - et slægtsvirke gennem 100 år
Kolding Realskole
1990

Fra skolehus til amts gymnasium
Kolding amts gymnasium og HF-kursus 1542-1992
Nørhaven A/S
1992

Koldingbogen 1996
Da selv skolerne begyndte at passe børn, side 37 - 44
Kulturudvalget i Kolding

Rådhus og bystyre i Kolding 1500 - 2000
Kolding Stadsarkiv
2001

Folkeskolen i Kolding fra 1814 til i dag
Kolding Stadsarkiv
2004

Husker du vor skoletid?
- klassebilleder i 100 år
Jørgen og Steffen Duus
Forlaget Ny Havn
2008

Koldingbogen 2011
Kolding borgervæbning 1801 - 1808, side 31-44
Kulturudvalget i Kolding